

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Miejskiej w Lwówku Śląskim
z dnia.....2021 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021 – 2025**

LWÓWEK ŚLĄSKI 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. PODSTAWY PRAWNE DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z PRZECIWDZIAŁANIEM PRZEMOCY W RODZINIE	4
II. PRZEMOC W RODZINIE - PODSTAWY TEORETYCZNE	5
1. DEFINICJE PRZEMOCY	5
2. RODZAJE PRZEMOCY	6
3. SKUTKI PRZEMOCY	7
4. MECHANIZMY PRZEMOCY	8
III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE LWÓWEK ŚLĄSKI	9
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI	9
2. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONYCH BADAŃ ANKIETOWYCH WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY ORAZ ZREALIZOWANYCH DZIAŁAŃ PRZEZ ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY W LWÓWKU ŚLĄSKIM	10
2.1. DANE UZYSKANE Z BADAŃ ANKIETOWYCH PRZEPROWADZONYCH NA TERENIE GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI W 2020 R.	11
2.2. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W OPARCIU O DANE ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO W LWÓWKU ŚLĄSKIM	33
IV. CELE GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI NA LATA 2021 – 2025	40
V. REALIZACJA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI NA LATA 2021 -2025	43
1. ADRESACI PROGRAMU	43
2. REALIZATORZY PROGRAMU	43
3. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU	44
VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	44
VII. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	44
VIII. ZAKOŃCZENIE	45
BIBLIOGRAFIA	46

WSTĘP

Podstawą opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 jest ustawa z dnia 29 lipca 2015 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218, 956), która nakłada na samorządy obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także nakazuje podejmowanie działań na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem złożonym i wymaga równoległych działań na wielu płaszczyznach. Budując system przeciwdziałania przemocy należy pamiętać nie tylko o ochronie osób doświadczających przemocy w rodzinie i zwiększeniu skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc. Istotnym elementem jest także wdrażanie programów profilaktycznych oraz podnoszenie kwalifikacji i wiedzy przedstawicieli instytucji stykających się z problematyką przemocy w rodzinie.

Według J. Melibrudy „dom rodzinny spostrzegamy jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce, schronienie przed całym złem zewnętrznego świata”. Taki obraz rodziny i domu został ukształtowany kulturowo i społecznie. „Jednak dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem terroru i cierpienia, zagrożenia i poniżenia, leku i rozpacz”¹.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest jednym z poważniejszych zaburzeń życia społecznego, skutkuje negatywnymi konsekwencjami dla osób pozostających w jego zasięgu. Konieczne jest podejmowanie działań zapobiegających przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu rodzinnym i społecznym.

Niniejszy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie planowany jest w perspektywie kilkuletniej i jest kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020. Wyznacza także, w odpowiedzi na diagnozę zjawiska przemocy w środowisku lokalnym, niezbędne kierunki działań, które uwzględniają aktualną sytuację i potrzeby społeczne z niej wynikające.

Głównym założeniem programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także zwiększenie skuteczności ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Kolejnym kierunkiem działania jest zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Jednym z założeń programu jest zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy. Choć mity i stereotypy na temat przemocy nie są już tak mocno zakorzenione w świadomości społecznej, to jednak nadal stanowią przeszkodę w podejmowaniu jakichkolwiek działań, nie tylko osób doświadczających przemocy, ale również osób będących świadkami przemocy. Zwiększenie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie oraz uzyskanie informacji o możliwości reagowania na przemoc i korzystania z form wsparcia dostępnych na terenie naszej gminy przyniesie wymierne korzyści osobom zagrożonym przemocą w rodzinie.

¹J. Melibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, IPZ, Warszawa 2009, s. 9

Ważnym elementem programu jest zwiększenie kompetencji osób zajmujących się udzielaniem pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także rodzinom dotkniętym tym problemem. Nadal zdarza się, że osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy, swoją postawą i zachowaniem wtórnie wiktyimizują osoby pokrzywdzone przemocą w rodzinie. Takie działania zwykle wynikają z braku dostatecznej wiedzy z zakresu zjawiska przemocy. Potwierdzają to wyniki badania przeprowadzonego w 2019 r. wśród osób, które doświadczyły przemocy w rodzinie i u których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty” w gminie Lwówek Śląski. Celem badania było uzyskanie danych dotyczących wpływu interwencji policyjnych i postaw policjantów na podejmowane działania przez osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Z uzyskanych danych wynika, że 57,6% ankietowanych oceniło zachowanie i postawę policjantów za pomocną, co świadczy o profesjonalnym podejściu funkcjonariuszy. Jednak nie jest to wynik do końca satysfakcjonujący ponieważ 42,4% badanych miało na ten temat spostrzeżenia i odczucia negatywne. Większość badanych swoje wypowiedzi negatywne najczęściej argumentowała w ten sposób, że odnieśli wrażenie, że ich sytuacja to był raczej kłopot dla policjantów i dodatkowe obowiązki, a nie chęć udzielenia wsparcia. Zwiększenie wiedzy przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy na temat mechanizmów przemocy, które występują u osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz osłabienie stereotypów na temat przemocy bez wątpienia przyczyni się do profesjonalizmu służb w reagowaniu na zdarzenie przemocy. Sama wiedza jest jednak nie wystarczająca, potrzebne są również odpowiednie działania na rzecz osób pokrzywdzonych przemocą, w tym przekazywanie informacji na temat oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy i zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie na terenie gminy, a to z kolei zależy w dużej mierze od czynnika ludzkiego².

Program został opracowany w oparciu o wiedzę teoretyczną i badawczą na temat przemocy w rodzinie w Gminie Lwówek Śląski oraz dotychczasowe doświadczenia lokalne w podejmowaniu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Niniejszy program stanowi także integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Lwówek Śląski na lata 2016-2023.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 ma charakter długofalowy. Biorąc pod uwagę, że program jest dokumentem wieloletnim, wymaga elastyczności i możliwości korygowania niektórych zapisów, w przypadku braku możliwości realizacji zadań w nim określonych.

I. PODSTAWY PRAWNE DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z PRZECIWDZIAŁANIEM PRZEMOCY W RODZINIE

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 1876 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020, poz. 821 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.),

² dane z badania M. Kaziów, „Wpływ interwencji policyjnych i postaw policjantów na podejmowane działania przez osoby doświadczające przemocy w rodzinie”, Lwówek Śląski 2019

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Z 2020, poz. 2050 ze zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020, poz. 713 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Z 2020 r. poz. 360 ze zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020, poz. 1359),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Z 2020, poz. 1444 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245).

II. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWY TEORETYCZNE

1. PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych, chociaż często ukrytym. Według Ireny Pospiszył „Przemoc to wszystkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej lub psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne aspekty wzajemnej relacji”³. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Polsce posługuje się definicją przemocy w rodzinie Hanny Sasal, która określa „Przemoc domową, zwaną też przemocą w rodzinie, jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody”⁴.

Przemoc w rodzinie została zdefiniowana w art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁵. Zgodnie z tą definicją **przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.**

Definicja ta zawiera cztery podstawowe kryteria, na podstawie których rozpoznaje się przemoc w rodzinie.

- **Intencjonalność** – działania sprawcy nie są przypadkowe. Sprawca przemocy dąży do uzyskania pełnej kontroli, władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonany, że tylko on wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym wyłącznie on ma prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.
- **Dysproporcja siły** – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, ofiara przemocy staje się coraz bardziej bezradna, sprawca – coraz bardziej silny i bezkarny.
- **Naruszanie godności i praw** – sprawca przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.)

³I. Pospiszy, Przemoc w rodzinie, WSiP, Warszawa 1994, s. 14

⁴H.D. Sasal, Niebieskie Karty, PARPA, Warszawa 1998,

⁵Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218, 956)

- **Powodowanie cierpienia i szkód** – ofiary przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie⁶.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc w rodzinie może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw⁷.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny.

Osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie mogą być:

- współmałżonkowie,
- partnerzy w związkach nieformalnych,
- dzieci,
- osoby starsze,
- osoby niepełnosprawne,

Występowaniu przemocy sprzyja:

- normy społeczne i kulturowe,
- dziedziczenie wzorca przemocy,
- uzależnienie i nadużywanie alkoholu czy zażywanie środków odurzających,
- środowisko społeczne (bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe, zdrowotne).

Nie ma jednej przyczyny przemocy w rodzinie. Dochodzi do niej w wyniku złożonych interakcji pomiędzy czynnikami społecznym, kulturowymi i psychologicznymi.⁸

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem często traumatycznym, okaleczającym psychikę, przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

2. RODZAJE PRZEMOCY

Wyróżniamy następujące rodzaje przemocy:

- **Przemoc fizyczna** – jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy,

⁶www.parpa.pl

⁷H.D. Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2006, s. 17-19

⁸K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, broszura Przemoc w rodzinie, PARPAMedia, Warszawa 2009

włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;

- **Przemoc psychiczna** – zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp.;
- **Przemoc seksualna** – polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu, np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
- **Przemoc ekonomiczna** – wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.;
- **Zaniedbanie** – oznacza niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych danej osoby, w szczególności dzieci, przez osobę za to odpowiedzialną, np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.⁹

Przemoc może nosić znamiona przestępstwa w zależności od tego, czy ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu Karnego. Przemoc w rodzinie najczęściej jednak nie jest jednorazowym zdarzeniem. Jeśli raz doszło do takiej sytuacji, gdy ktoś przekroczył granicę przemocy w relacji z bliską osobą, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że powtórzy się to po raz kolejny. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 kk.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi.

3. SKUTKI PRZEMOCY:

Przemoc w rodzinie jest bezsprzecznie zjawiskiem negatywnym i mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia. Odciska ona głębokie piętno na psychice osób doświadczających przemocy, często niszcząc ich osobowość. Przemoc stosowana wobec dziecka powoduje szereg negatywnych konsekwencji. Jest to szczególnie przypadek przemocy, gdyż wydarzenia z dzieciństwa mają ogromne znaczenie dla całego życia człowieka. Wpływają na rozwój dziecka, rozwój jego osobowości, umiejętność współżycia z innymi i budowania bliskich intymnych relacji.

⁹www.niebieskalinia.info

Dorośle osoby w wyniku doznawania przemocy mogą mieć:

- zaniżone poczucie własnej wartości,
- przekonanie o nieważności swoich potrzeb, marzeń, planów,
- poczucie braku wpływu na własne życie, braku siły, mocy wewnętrznej,
- rozwiniętą silną zależność,
- przekonanie, że nic nie zmieni sytuacji, bierność,
- obniżony nastrój, drażliwość,
- dolegliwości psychosomatyczne,
- brak szacunku do siebie,
- poczucie winy, obwinianie siebie za akta przemocy,
- zaburzenia snu, zaburzenia lękowe, zaburzenia depresyjne,
- poczucie wstydu,
- brak zaufania, osamotnienie,
- problemy z nadużywaniem alkoholu, leków.

Skutki przemocy, jakie można zaobserwować u krzywdzonych dzieci:

- lęk, cierpienie, złość, gniew, poczucie winy, niskie poczucie własnej wartości,
- zaburzenia łaknienia, snu,
- zaburzenia lękowe i depresyjne,
- agresywne zachowania lub nadmierna uległość,
- zaburzenia somatyczne, obniżenie odporności,
- obgryzanie paznokci, niepokój, drżenie, jękanie, tiki,
- zachowania ryzykowne, myśli samobójcze,
- słabe wyniki w nauce, powielanie wzorca przemocy,
- nieumiejętność budowania relacji z ludźmi.¹⁰

4. MECHANIZMY PRZEMOCY

Aby dobrze zrozumieć sytuację osób doświadczających przemocy w rodzinie konieczne jest poznanie mechanizmów przemocy. Mechanizmy te powodują, że osoby krzywdzone trwają w takim związku i nie mają siły na zmianę swojej sytuacji.

Cykl przemocy – przemoc w związkach bardzo często przebiega w sposób cykliczny – następujących po sobie trzech faz:

- **Faza narastania napięcia** – charakteryzuje się narastającą liczbą sytuacji konfliktowych, nieporozumień, wyraźnie czuć napięcie w relacji. Sprawca jest drażliwy „czepialski”, spięty, w złym humorze. Ofiara stara się łagodzić te konflikty, schodzi z drogi, przeprasza za swoje zachowanie, robi to, co życzy sobie partner. Stara się wychodzić naprzeciw jego potrzebom i czytać w jego myślach.
- **Faza ostrej przemocy** – gwałtowny atak przemocy ze strony sprawcy. Sprawca wybucha, często pretekstem do agresywnego zachowania jest jakiś drobiazg, np. przysłowiowa już „zasłona zupa”. To właśnie w tej fazie ostrej przemocy osoby pokrzywdzone często podejmują próby ratowania się, np. wzywają policję, zgłaszają fakt przemocy pracownikowi socjalnemu.
- **Faza miodowego miesiąca** – sprawca po agresywnym akcie przemocy może czuć, że przesadził. Może też obawiać się konsekwencji, zwłaszcza gdy mówi o nich osoba pokrzywdzona lub gdy podjęta już

¹⁰D. Jaszczak-Kuźmińska, broszura Przemoc w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne remedium, s. 9-10

takie kroki, np. w wyniku ujawnienia przemocy została wszczęta procedura „Niebieskie Karty”, kobieta złożyła pozew o rozwód, wyprowadziła się z domu.

Do mechanizmów przemocy, oprócz cyklu przemocy zaliczamy:

- **Zjawisko prania mózgu** – jest to szereg zabiegów, celowych, systematycznych, które mają zmienić czyjeś przekonania, postawy, uczucia, potrzeby, aby manipulowana osoba działała zgodnie z oczekiwaniem osoby manipulującej; czyli osoba krzywdzona ma być całkowicie podporządkowana sprawcy przemocy. Metody stosowane w praniu mózgu to: izolacja, poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, doprowadzanie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc nagrody i kary.
- **Syndrom wyuczonej bezradności** – jest poddaniem się, zaprzestaniem działania, które wynika z przekonania, że i tak cokolwiek osoba krzywdzona zrobi, nie będzie miało to wpływu na jej sytuację. Taka postawa wynika z wcześniejszych doświadczeń, kiedy podejmowała próby przeciwdziałania przemocy, zakończone niepowodzeniem.
- **Proces wiktylizacji** – przejęcie tożsamości ofiary, przekonanie, że zasługuje na takie traktowania, że ponosi winę za przemoc.
- **Syndrom sztokholmski** – krzywdzona osoba, ma złe i dobre doświadczenia ze sprawcą przemocy, a to sprawia, że może stracić realny ogląd sytuacji i powodować przede wszystkim, że będzie wdzięczna sprawcy za chwile dobroci, objawy życzliwości.¹¹

Przemoc niesie ze sobą cierpienie fizyczne, ale i powoduje niewyobrażalne szkody psychiczne u osób, które przez lata doświadczają znęcania, wykorzystywania czy zaniedbania. Przemoc w rodzinie to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje, niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE LWÓWEK ŚLĄSKI

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na dzień 31.12.2020 roku w Gminie Lwówek Śląski zamieszkuje 16 411 mieszkańców, w tym miasto 8 364, natomiast 8 0471 to mieszkańcy wsi. Lwówek Śląski to niespełna 10-tysięczne miasto w powiecie lwóweckim w województwie dolnośląskim. W skład gminy wchodzi miasto Lwówek Śląski oraz 28 sołectw.

Na terenie gminy i powiatu istnieje niewiele zakładów zapewniających miejsca pracy. Stopa bezrobocia dla powiatu lwóweckiego wynosi 11,6%, według danych statystyczne PUP w Lwówku Śląskim (stan na

¹¹broszura „Zatrzymać i zrozumieć przemoc w rodzinie”, PARPA, s. 6-8

dzień 31.12.2020 r.). Dane te obrazują jedynie osoby zarejestrowane jako osoby bezrobotne, a nie rzeczywisty stan niepracujących.

Na terenie Miasta i Gminy Lwówek Śląski są dwa przedszkola publiczne i jeden prywatny punkt przedszkolny, osiem szkół podstawowych, w tym dwie niepubliczne, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Lwówku Śląskim, Zespół Szkół Ekonomiczno-Technicznych w Rakowicach Wielkich oraz Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Lwówku Śląskim, w tym MOW i MOS.

Instytucjonalną działalność na rzecz pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lwówku Śląskim. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 247 rodzin, tym 5 rodzin, w których dysfunkcję stanowiła przemoc w rodzinie.

Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej od 17.03.2010 r. funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej. W 2020 roku liczba odwiedzin wyniosła 164. Z pomocy psychologicznej skorzystało 25 osób, w tym 8 osób kilkakrotnie. Z pomocy specjalisty pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, interwenta kryzysowego skorzystało 26 osób, podczas dyżurów popołudniowych, z tego 10 osób korzystało ze wsparcia wielokrotnie. Wsparcie zostało udzielone 26 osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w tym: 8 osób było objętych pomocą psychologa, 19 osób certyfikowanego specjalisty pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz 5 osób skorzystało z poradnictwa radcy prawnego. Ponadto ze wsparcia skorzystały 2 osoby stosujące przemoc. Z powodu wprowadzonych obostrzeń wynikających z zagrożenia rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, znacznie spadła liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego w PIK w 2020 roku.

Od 2017 roku przy MGOPS w Lwówku Śląskim cyklicznie tworzona jest grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. IV edycja grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie funkcjonowała od 09.03.2020 do 14.12.2020 r. Ze wsparcia skorzystało 7 kobiet doświadczających przemocy.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lwówku Śląskim wynika, że w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. było 28 zgłoszeń, ogólnie prowadzono 64 sprawy, do Sądu przekazano 7 spraw, wg właściwości miejscowej o podjęcie leczenia odwykowego, uzyskano 4 opinie biegłych w przedmiocie uzależnienia. Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim w 2020 roku złożył 13 wniosków do komisji o zobowiązanie sprawcy przemocy do leczenia odwykowego.

2. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONYCH BADAŃ ANKIETOWYCH WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY ORAZ ZREALIZOWANYCH DZIAŁAŃ PRZEZ ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY W LWÓWKU ŚLĄSKIM.

Podstawę do poznania skali zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Lwówek Śląski stanowią przede wszystkim informacje gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim. Ponadto, na potrzeby sporządzenia niniejszego Programu przeprowadzono badanie ankietowe, mające na celu poznanie świadomości mieszkańców gminy na temat problemu przemocy.

2.1. DANE UZYSKANE Z BADAŃ ANKIETOWYCH PRZEPROWADZONYCH NA TERENIE GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI W 2020 ROKU.

Diagnoza środowiska lokalnego została sporządzona w oparciu o przeprowadzone badania ankietowe.

Badanie zostało przeprowadzone na przełomie października i listopada 2020 roku. Badanie przeprowadzono za pomocą kwestionariusza ankiety w formie online i w formie papierowej wśród przypadkowych mieszkańców gminy. Ankieta była anonimowa i składała się z pytań zamkniętych, jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru dla młodzieży i dorosłych. Badanie miało charakter diagnostyczny. Poddały się mu jedynie osoby chętne.

Zostało zankietowanych 456 osób, w tym 315 dorosłych mieszkańców oraz 141 uczniów w wieku od 13 do 19 lat.

Badania przeprowadzono wśród przypadkowych mieszkańców gminy, a także w instytucjach:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lwówku Śląski,
- Urząd Gminy i Miasta Lwówek Śląski,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Lwówku Śląskim
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Lwówku Śląskim,
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Lwówku Śląskim,
- Szkoła Podstawowa Master's Academy w Lwówku Śląskim.

Uzyskane wyniki pozwoliły zobrazować skalę zjawiska i ocenić świadomość na temat przemocy w rodzinie na terenie Gminy i Miasta Lwówek Śląski.

2.1.1 Wyniki badań dorosłych mieszkańców Gminy Lwówek Śląski

W badaniu wzięło udział 315 osób, większość badanych stanowiły kobiety 281, mężczyźni 34. Z odpowiedzi wskazanych przez badanych wynika, że 26,3% ankietowanych było lub jest osobą doświadczającą przemocy w rodzinie. Natomiast 26% ankietowanych zna kogoś, kto doświadczył przemocy w rodzinie. W większości przypadków osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie są kobiety, stanowią 83% pokrzywdzonych przemocą w tej grupie badawczej.

Tabela nr 1 – podział ze względu na płeć

Lp.	Płeć	Liczba badanych	Liczba osób doświadczających przemocy	Doświadczający przemocy (%)
1.	Kobieta	281	69	21,9
2.	Mężczyzna	34	14	4,4
	Razem	315	83	26,3

Z pośród ankietowanych **26,3%** (83 osoby) **doświadczyło lub doświadcza przemocy w rodzinie**. Z tabeli wynika, że badani z wykształceniem zawodowym i niższym stanowią 39,2% doświadczających przemocy. Na drugim miejscu są osoby z wykształceniem średnim 36,7%. Ankietowani z wykształceniem wyższym

stanowią 12,6% doświadczających przemocy, chociaż grupa badawcza z wyższym wykształceniem była najliczniejsza.

Tabela nr 2 – osoby doświadczające przemocy z podziałem na wykształcenie

Doświadczający przemocy	Ogółem		Wykształcenie		
	ilość osób	(%)	zawodowe i niższe (%)	średnie (%)	wyższe (%)
Tak	83	26,3	39,2	36,7	12,6
Nie	232	73,7	60,8	63,3	87,4

Zdecydowaną większość badanych stanowią osoby w wieku od 31 do 40 lat – 50,8% (160 osób) wszystkich badanych. 24,4 % tej grupy wiekowej doświadczyło zachowań przemocowych. Najmniej liczną grupę reprezentują osoby powyżej 60 roku życia – jest to zaledwie 2,8%, (9 osób), prawie połowa z nich 44,4% doświadczyła przemocy i tyle samo, zna przypadki przemocy w swoim otoczeniu. Ankietowani w wieku od 20 do 30 lat (37 osób) chociaż stanowili tylko 11,7%, to aż 45,9% z nich doświadczyło lub doświadcza przemocy w rodzinie, a 40,5% z nich zna osoby pokrzywdzone przemocą w rodzinie. Ankietowani w wieku 51 do 60 lat (26 osób) w 8,2% ujawniło fakty przemocy w rodzinie. Z badanych w wieku od 41 do 50 lat (83 osoby) 19,3% stanowią osoby, które doświadczyły przemocy.

Tabela nr 3 – podział ze względu na wiek

Przedział wiekowy badanych	Wszyscy badani (%)	Liczba badanych	Doświadczający przemocy (%)	Znający osoby doświadczające przemocy (%)
20-30 lat	11,7	37	45,9	40,5
31-40 lat	50,8	160	24,4	23,8
41-50 lat	26,3	83	19,3	21,7
51-60 lat	8,2	26	26,9	26,9
60+ lat	2,8	9	44,4	44,4
Ogółem	100	315	26,3	26,0

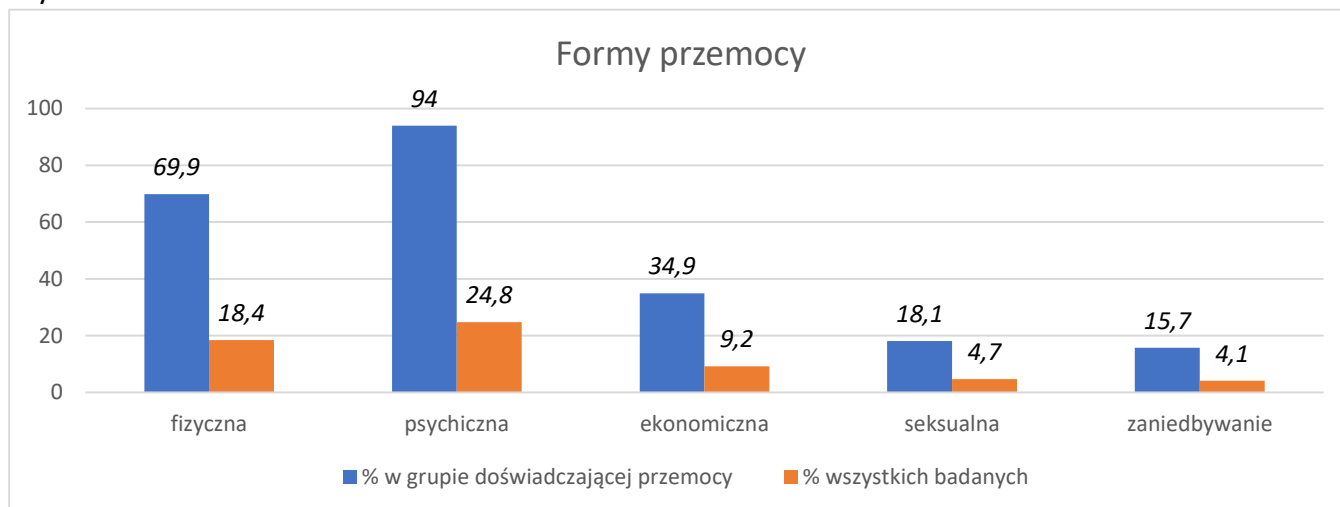
Najczęściej **sprawcami przemocy wobec najbliższych są ich partnerzy 58,8%** (50 osób), na drugim miejscu według wskazań badanych są rodzice 40% (34 osoby). Zdecydowanie mniej przypadków dotyczyło przemocy ze innych członków rodziny (babcia, dziadek, ciocia, wujek, itp) 7,1% (6 osoby). Żadna z badanych osób nie wskazała rodzeństwa, jako osoby stosującej przemoc.

Tabela nr 4 – osoby stosujące przemoc wobec najbliższych

Osoby stosujące przemoc	Ogółem	
	ilość osób	(%)
partner/partnerka	50	58,8
rodzice	34	40,0
rodzeństwo	0	0,0
inny członek rodziny	6	7,1

Z analizy danych wynika, że spośród 83 osób, które doświadczyły przemocy, 70% doświadczyło przemocy fizycznej co stanowi 18,4% wszystkich badanych. Najwięcej badanych zetknęło się jednak z **przemocą psychiczną 24,8%** (78 osób), jest to 94% osób, które wskazały, że doświadczyły przemocy w rodzinie. Badania pokazują, że **9,2%** ankietowanych (29 osób) zetknęło się z **przemocą ekonomiczną**. Rzadziej wskazywaną formą przemocy przez badanych jest **przemoc seksualna 4,7%** (15 osób). Wynik ten potwierdza tylko, że życie intymne jest tematem wstydliwym i niechętnie dzielimy się nim nawet anonimowo, a w szczególności kiedy relacje intymne są oparte na przemocy. Ponadto wymuszenie pożycia seksualnego czy nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych u swojej partnerki często nie jest postrzegane jako przemoc zarówno przez osobę stosującą przemoc jak i doświadczającą przemocy. Wynika to głównie z funkcjonujących stereotypów. Jednak odnosząc się tylko do osób badanych, które doświadczyły przemocy to prawie 1/5 (18,1%) zetknęła się z przemocą seksualną. Z całą pewnością powyższe wyniki nie odzwierciedlają rzeczywistej skali tego zjawiska. Z pośród ankietowanych **4,1%** (13 osób) doświadczyło **zaniedbywania** (niezaspokajaniem podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka).

Wykres nr 1

W wielu wypadkach formy przemocy występowały łącznie – szczególnie przemoc fizyczna i psychiczna. Kolejną ważną informacją, uzyskaną z przeprowadzonego badania, jest wskazanie przez **26%** ankietowanych (82 osoby), że w swoim otoczeniu czy sąsiedztwie znają osoby, które doświadczają

przemocy w rodzinie lub podejrzewają, że mogą doznawać przemocy w rodzinie. Wynik może budzić niepokój ponieważ ponad ¼ badanych wie lub podejrzewa występowanie przemocy w rodzinie w swoim otoczeniu. 74% badanych (233 osoby) odpowiedziało, że nie zna takich osób.

Wyniki badania zobrazowały w jaki sposób ankietowani zareagowaliby na przejaw przemocy w rodzinie. Połowa badanych twierdzi, że stanęłaby w obronie osoby doświadczającej przemocy w rodzinie. Około 40% ankietowanych poinformowałoby Policję, podobna ilość osób zgłosiłoby innej instytucji działającej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 6% osób biorących udział w badaniu pozostawiłoby sprawy do załatwienia rodzinie, a 8,9% badanych nie zareagowałoby z powodu swojej bezradności wobec zjawiska przemocy w rodzinie. Ankietowani zapytani, kogo by poinformowali, gdyby doznawali przemocy w rodzinie w większości przypadków wskazywali **Policję – 54,9%** (173 osoby). Taki wynik badania pokazuje jak ważną rolę pełni ta służba. Priorytetem jest zatem niesienie skutecznej pomocy w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu rodziny. Aby pomoc była skuteczna i kompleksowa konieczne jest fachowe udzielanie wsparcia, które nie prowadzi do wtórnej wiktymizacji ofiar przemocy. Zasadne jest więc podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze zjawiska przemocy w rodzinie. Większe kompetencję przekładają się na jakość świadczonej pomocy.

Tabela nr 5 – reakcja na przejaw przemocy w rodzinie

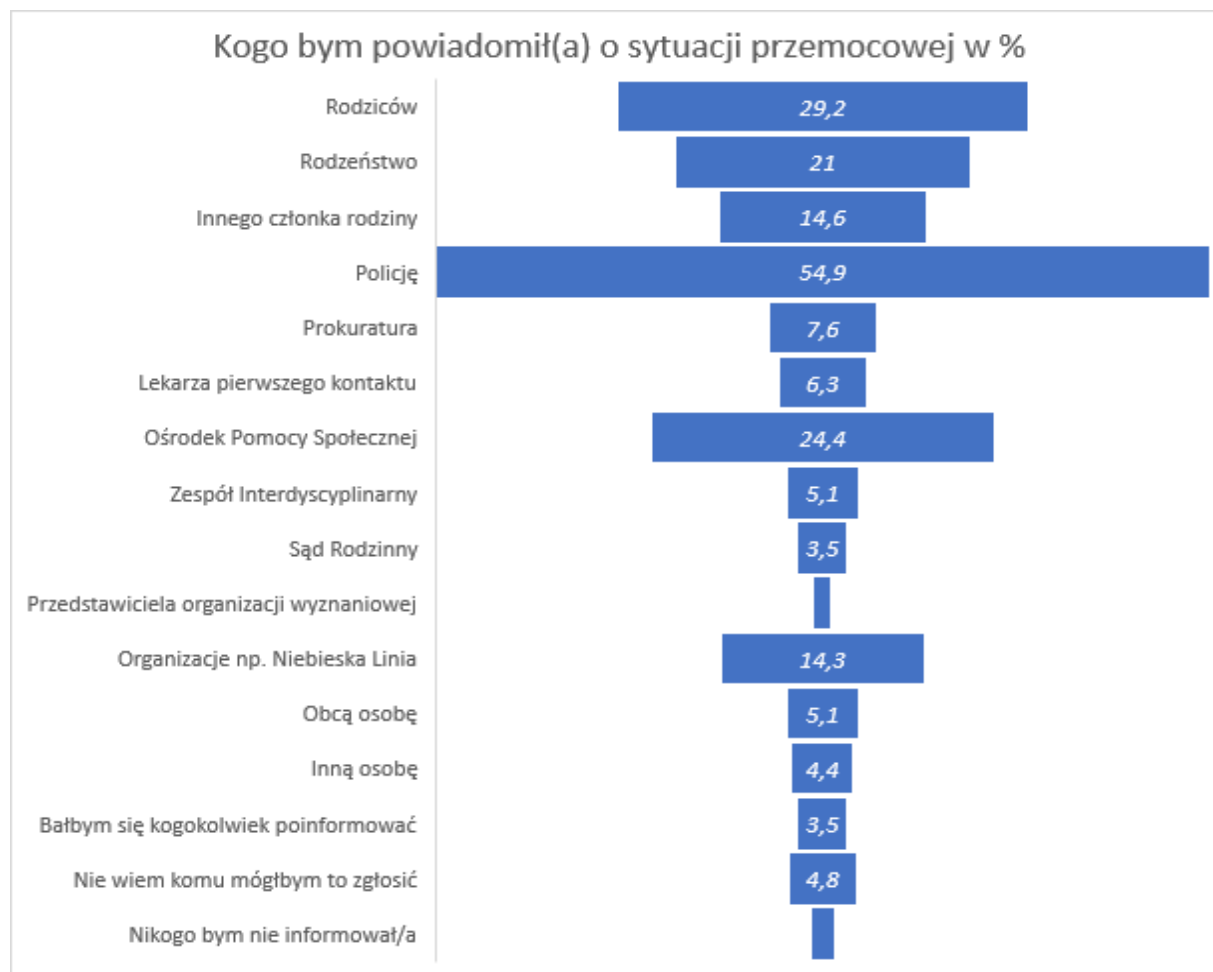
Reakcja na przemoc w rodzinie	Ogółem	
	ilość osób	(%)
<i>nie reaguję, czuję się bezradny/a</i>	28	8,9
<i>pozostawiam sprawy do załatwienia rodzinie, nie mieszam się</i>	19	6,0
<i>informuję Policję</i>	127	40,3
<i>zgłaszam innej instytucji działającej na rzecz przeciwdziałania przemocy</i>	125	39,7
<i>staję w obronie osoby doświadczającej przemocy</i>	158	50,2
<i>nie reaguję, to nic poważnego</i>	0	0

Kolejnym elementem badania było uzyskanie informacji od respondentów, kogo by powiadomili o przemocy w rodzinie. Z przeprowadzonego badania wynika, że ankietowani na pierwszym miejscu powiadomiliby Policję, najliczniej ta instytucja wskazywana była przez osoby badane 54,9%. Na drugim miejscu z wynikiem 29,2% badani poinformowaliby o doznawanej przemocy swoich rodziców. Prawdopodobnie dotyczy to sytuacji doznawania przemocy ze strony partnera. Na trzecim miejscu zostałby powiadomiony Ośrodek Pomocy Społecznej. W dalszej kolejności zostało wskazane rodzeństwo 21%, dalszy członek rodziny 14,6% oraz organizacja pozarządowa 14,3%. Sąd Rodzinny powiadomiłoby 3,5% badanych, a Prokuraturę 7,6%. Warto zauważyć, że Zespół Interdyscyplinarny wskazało jedynie 5,1% ankietowanych (16 osób). Biorąc pod uwagę, że to właśnie Zespół Interdyscyplinarny jest odpowiedzialny za podejmowanie wszelkich działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy

w rodzinie, to na podstawie tych wyników należy podjąć działania tj. kampania informacyjną w lokalnej społeczności o jego istnieniu.

Wśród badanych tylko 1,6% badanych (5 osób) **nikogo by nie poinformowało o zdarzeniu przemocy**, a 4,8% (15 osób) nie wiedziało, gdzie mogłoby szukać pomocy, 3,5% ankietowanych (11 osób) bałoby się kogokolwiek informować.

Wykres nr 2

Mieszkańcy gminy na poziomie deklaratywnym sprzeciwiają się przemocy wobec dzieci. Uważają, że dzieci nie zasługują na takie traktowanie. Taka postawa budzi optymizm. W praktyce sytuacja może wyglądać trochę inaczej. Co prawda tylko 4,8% spośród wszystkich ankietowanych wskazało, że przemoc w ich rodzinie jest stosowana wobec dziecka. To spośród osób doświadczających przemocy w rodzinie 29,8% ujawniło, że przemoc stosowana jest również wobec dziecka. Dane te i tak z pewnością nie odzwierciedlają stanu faktycznego, gdyż często nie ujawniane są zachowania przemocowe wobec dzieci. Wynikać to może z minimalizowania stosowanej przemocy wobec dziecka, jak również z mocno zakorzenionych stereotypów na temat przemocy.

Z przemocą w rodzinie wiąże się wiele mitów i stereotypów, które są wyrazem przekonań i postaw społecznych oraz wpływają na stosunek ludzi do osób doświadczających przemocy czy stosujących przemoc. W kwestionariuszu ankiety umieszczono różne stwierdzenia, a zadaniem badanych było wskazanie tych, z którymi się zgadzają.

Tabela nr 6 – stwierdzenia, z którymi zgadzają się osoby badane

Stwierdzenia	Ogółem		Wykształcenie (%)		
	ilość osób	(%)	zawodowe i niższe	średnie	wyższe
<i>Przemoc w rodzinie to wstyd</i>	45	14,3	25,7	15,3	7,7
<i>Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych</i>	6	1,9	5,4	2,0	0,0
<i>Alkoholizm jest przyczyną przemocy</i>	207	65,7	59,5	67,3	67,8
<i>Jeśli w domu ktoś kogoś bije, tzn., że ta osoba sobie na to zasłużyła</i>	4	1,3	4,1	1,0	0,0
<i>Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady pobicia</i>	20	6,3	17,6	4,1	2,1
<i>Przemoc w rodzinie może nosić znamiona przestępstwa</i>	163	51,8	28,3	50,0	65,0
<i>Rodzice mogą bić swoje dzieci</i>	4	1,3	5,4	0,0	0,0
<i>Rodzice mogą krzyczeć na swoje dzieci</i>	8	2,5	4,1	2,0	2,1
<i>Sytuacje konfliktowe w domu najlepiej rozwiązuje się siłą</i>	0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Kobiety prowokują użycie przemocy</i>	3	1,0	2,7	1,0	0,0
<i>Mam prawo stosować przemoc w dobrej intencji i wierze</i>	4	1,3	1,4	2,0	0,7
<i>Nie zgadzam się z żadnym z powyższych twierdzeń</i>	71	22,5	24,3	26,5	18,9

Na pierwszym miejscu najwięcej wskazań miało stwierdzenie „**alkoholizm jest przyczyną przemocy**” **65,7%** (207 osób). Z tym stwierdzeniem najbardziej zgadzają się osoby z wykształceniem wyższym 67,8% i średnim 67,3%. Badani z wykształceniem zawodowym i poniżej wskazywali to stwierdzenie na poziomie 59,5%. Alkoholizm jest jednym z czynników ryzyka występowania przemocy. Natomiast uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną przemocy i nie zwalnia z odpowiedzialności za czyny. Wielu mężczyzn zachowuje się agresywnie w stosunku do swoich partnerek, kiedy są trzeźwi, ale są i tacy, którzy stosują przemoc tylko pod wpływem alkoholu. Alkoholizm nie może tłumaczyć osoby stosujące przemoc.

Z badania wynika, że **51,8%** ankietowanych (163 osoby) wskazało stwierdzenie, że „**przemoc w rodzinie może nosić znamiona przestępstwa**”. Najczęściej wskazywane było przez osoby z wyższym wykształceniem 65%, połowa osób ze średnim wykształceniem wybrała tę odpowiedź, a najmniej wskazań 28,3% z zawodowym i poniżej, co może sugerować, że osoby najmniej wykształcone nie

podchodzą do zjawiska przemocy w rodzinie jak do czynu zabronionego. Na podstawie tego wyniku można stwierdzić, że wiedza ankietowanych, w tym zakresie, jest na umiarkowanym poziomie. Przemoc w rodzinie może nosić znamiona przestępstwa ściganego przepisami kodeksu karnego - prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich.

14,3% badanych (45 osób) zaznaczyło, że „**przemoc w rodzinie to wstyd**”, a **1,9%** (6 osób), że „**nie ujawnia się tajemnic rodzinnym**”. Najliczniej te stwierdzenia wskazywały osoby z niskim wykształceniem, badani z wyższym wykształceniem w nieznacznym stopniu uważają, że przemoc w rodzinie to wstyd, natomiast całkowicie nie zgadzają się, że nie powinno się ujawniać tajemnic rodzinnych. Wynik ten pokazuje, że osoby z wyższym wykształceniem nie ulegają stereotypom. Wiedzą, że przemoc nie skończy się sama i aby ją zatrzymać należy przerwać milczenie.

Niepokojącym sygnałem natomiast jest, że **6,3%** ankietowanych (20 osób) zgodziło się ze stwierdzeniem, że „**przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady pobicia**”. Najczęściej ten mit wskazywały osoby z wykształceniem zawodowym i poniżej. Osoby lepiej wykształcone mogą mieć większą świadomość i prawdopodobnie wiedzą, że nie trzeba mieć siniaków, aby być osobą doświadczającą przemocy w rodzinie. Poniżanie i obelgi również sprawiają ból.

Stwierdzenia „**jeśli w domu ktoś kogoś bije, tzn., że ta osoba sobie na to zasłużyła**” i „**mam prawo stosować przemoc w dobrej intencji i wierze**” zostały wskazane przez około **1%** ankietowanych (4 osoby) i były to zazwyczaj osoby mniej wykształcone. Kolejny mit „**kobiety prowokują użycie przemocy**” wskazało również **1%** badanych, i nie były to osoby z wyższym wykształceniem. Mit ten jest oparty na głęboko zakorzenionym przekonaniu, że mężczyzna jest tzw. głową rodziny, więc może wymierzać karę partnerce (np. bo zupa była za słona). Mówienie o prowokacji jest w istocie oskarżaniem osoby pokrzywdzonej przemocą i zdejmowaniem odpowiedzialności z osoby stosującej przemoc. Strategia ta często jest stosowana przez sprawców przemocy.

Cztery osoby zaznaczyło stwierdzenie, że „**rodzice mogą bić swoje dzieci**”, były to osoby z wykształceniem zawodowym i poniżej. Należy pamiętać, że w Polsce obowiązuje prawny zakaz bicia dzieci. Pocieszające jest jednak to, że zdecydowana większość badanych nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

2,5% badanych (8 osób) uważa, że „**rodzice mogą krzyczeć na swoje dzieci**”, większość z nich to osoby z wykształceniem zawodowym i niższym **4,1%**, co ciekawe nie widać wyraźnego podziału, wśród osób, z wykształcenie średnim i wyższym **2%**. Krzyczenie na dzieci obniża ich poczucie wartości i samoocenę. Zadaniem rodziców jest zapewnienie bezpieczeństwa, miłości, akceptacji i właściwej opieki.

Co piąta osoba ankietowana nie zgodziła się z żadnym z powyższych stwierdzeń. Świadczy to o tym, że **22,5%** badanych nie ulega mitom i stereotypom na temat zjawiska przemocy w rodzinie albo o tym, że nie mają żadnej wiedzy na ten temat. Wynik pokazuje również, że ta grupa nie postrzega przemocy wobec bliskich jako czynu zabronionego.

Analiza wyników pokazuje, że nadal istnieje dużo mitów i stereotypów na temat przemocy wśród osób badanych. Należy podjąć działania zmierzające do zmniejszenia skali zjawiska przemocy, poczynając od podnoszenia świadomości społecznej, odpowiedniego reagowania na przemoc świadków przemocy i osób doświadczających przemocy oraz budowania relacji bez przemocy rodzica z dzieckiem.

Ankietowani w zdecydowanej większości uważają, że **przemoc jest na tyle ważnym problemem, że należy się nim zajmować 94,3%** (297 osób). Jedynie 3,2% (10 osoby) nie potwierdzają tego zdania, a 2,5% (8 osób) nie zajęło żadnego stanowiska, były to w przewadze osoby z wyższym wykształceniem.

Na pojawienie się przemocy wpływa wiele czynników tzw. **czynniki ryzyka**: alkoholizm i narkomania, zdrowie psychiczne, bezrobocie i warunki materialne czy dziedziczenie wzorca przemocy. Należy jednak pamiętać, że jedynie zwiększają one prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy i nie stwierdzono, aby między nimi a przemocą istniała zależność przyczynowo-skutkowa.

Tabela nr 7 – czynniki ryzyka wpływające na przemoc

Czynniki ryzyka	Ogółem	
	ilość osób	(%)
alkohol	300	95,2
środki odurzające	265	84,1
zdrowie psychiczne	223	70,8
bezrobocie i warunki materialne	226	71,7
wychowanie tj. powielanie wzorców	206	65,4
hazard	194	61,6
stres	215	68,3
izolacja społeczna	138	43,8
żadne z wymienionych	5	1,6

Na pierwszym miejscu według respondentów **95,2%** (300 osób) czynnikiem ryzyka wpływającym na występowanie przemocy w rodzinie jest **alkohol**. 84,1% (265 osób) wskazało środki odurzające jako kolejny czynnik ryzyka. Wiele osób stosujących przemoc w rodzinie krzywdzi swoich najbliższych, znajdując się pod wpływem alkoholu, gdyż osłabia on kontrolę własnych zachowań. Jednak uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny. Nadużywanie alkoholu nie jest koniecznym, ani wystarczającym warunkiem stosowania przemocy. Natomiast wiele osób, w tym stosujących przemoc, fakt bycia nietrzeźwym wykorzystuje jako usprawiedliwienie zachowań przemocowych. Kolejnym czynnikiem ryzyka wskazanym przez badanych jest **bezrobocie i warunki materialne 71,7%** (226 osób). Bezrobocie, problemy finansowe czy mieszkaniowe, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy w rodzinie. Na czwartym miejscu według wskazań badanych **70,8%** (223 osoby) występuje **zdrowie psychiczne**. Choroba psychiczna bardzo rzadko stanowi przyczynę krzywdzenia innych. Sprawcy przemocy charakteryzują się niską wrażliwością, brakiem empatii, łatwo wpadają w gniew. Zwykle są to osoby o autorytarnych poglądach i niskim poczuciu własnej wartości, mające problemy w kontrolowaniu swoich zachowań. Często sprawcy mają ograniczoną zdolność rozpoznawania własnych stanów emocjonalnych, mogą być postrzegani jako osoby zaburzone psychicznie. **68,3%** respondentów uważa,

że **stres** ma wpływ na występowanie przemocy w rodzinie. Z kolei według **65,4%** ankietowanych **wychowanie tj. powielane wzorców** jest czynnikiem ryzyka sprzyjającym przemocy. Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, jak są świadkami lub ofiarami przemocy w swojej rodzinie. Nieco mniej wskazań miał **hazard 61,6%**. Mniej niż połowa badanych **43,8%** wskazywała **izolację społeczną** jako czynnik sprzyjający występowaniu przemocy w rodzinie. Aktualnie ma to duże znaczenie w kontekście wymuszonej izolacji społecznej spowodowanej epidemią wirusa SARS-CoV-2. Jedynie 5 osób stanowiących 1,6% badanych twierdzi, że powyższe czynniki ryzyka nie mają wpływu na występowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Podsumowując nie ma jednej przyczyny przemocy w rodzinie. Dochodzi do niej w wyniku złożonych interakcji pomiędzy czynnikami społecznymi i psychologicznymi. Blisko 44% badanych uważa, że wszystkie czynniki ryzyka mają wpływ na występowanie przemocy w rodzinie. Niespełna 2% jest zdania, że powyższe czynniki nie mają żadnego znaczenia.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

Według wskazań 87,9% badanych posiada wiedzę o procedurze „Niebieskie Karty”. Inaczej wygląda już wiedza na temat tego, która instytucja jest uprawniona do uruchomienia procedury Niebieskie Karty”.

Tabela nr 8 – instytucje uprawnione do uruchomienia procedury „Niebieskie Karty”

Instytucje uprawnione do uruchomienia NK wg badanych	Ogółem		Wykształcenie (%)		
	ilość osób	(%)	zawodowe i niższe	średnie	wyższe
Policja	275	87,3	74,3	89,8	92,3
Prokuratura	66	21	12,2	18,4	27,3
Przedstawiciel ochrony zdrowia	73	23,2	6,8	17,3	35,7
Pomoc Społeczna	210	66,7	59,5	66,3	70,6
Zespół Interdyscyplinarny	55	17,4	8,1	14,3	24,5
Placówka szkolna	104	33	12,2	24,5	49,7
GKRPA	69	21,9	17,6	11,2	31,5
Sąd Rodzinny	120	38,1	33,8	33,7	43,4
Żadna z wymienionych	0	0	0	0	0
Nie wiem	25	7,9	10,8	9,2	5,6

Najwięcej wskazań wśród respondentów **87,3%** (275 osób) otrzymała **Policja**, najczęściej wskazywana przez osoby z wykształceniem wyższym 92,3%. **Pomoc Społeczna miała wskazań 66,7%** (210 osób). Z wyliczeń wynika, że na trzecim miejscu Sąd Rodzinny 38,1% chociaż w rzeczywistości nie jest instytucją

uprawnioną do wszczynania procedury „Niebieskie Karty”. Na czwartym miejscu wskazywana była **placówka szkolna 33%. 23,2%** badanych uważa, że przedstawiciele **ochrony zdrowia** są uprawnieni do wszczynania procedury „Niebieskie Karty”, a 21,9% wskazało **Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 21,9%**. Co piąta osoba badana tj. 21% uważa, że Prokuratura może wszczynać procedurę „Niebieskie Karty”, jednak w rzeczywistości nie została do tego uprawniona przez ustawodawcę. Zespół Interdyscyplinarny/grupa robocza miał 17,4% wskazań (55 osób), chociaż Zespół Interdyscyplinarny nie jest uprawniony do wdrażania procedury tylko do jej realizacji. 7,9% badanych (25 osób) odpowiedziało, że nie wie kto jest uprawniony do tego działania. Nikt nie wybrał odpowiedzi sugerującej, że żadna z wymienionych instytucji.

Prawo do uruchamiania procedury „Niebieskie Karty” zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie posiadają przedstawiciele pięciu instytucji tj.: jednostek pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Większość badanych wskazało Policję niezależnie od posiadanego wykształcenia 87,3%, następnie Pomoc Społeczną 66,7,6%. Gorzej było z wiedzą dotyczącą pozostałych instytucji uprawnionych do wdrażania procedury „Niebieskie Karty”. Biorąc pod uwagę wyniki badań zasadne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na ten temat. Należy również edukować pracowników instytucji stykających się z problemem przemocy w rodzinie, gdyż wielu ankietowanych było przedstawicielami wyżej wymienionych instytucji.

Niemal jednogłośnie bo aż 97,8% (308 osób) uważa, że to **dobrze, że w gminie istnieje lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie**. Jednocześnie zaledwie **53,7%** (169 osób) badanych wskazało, że zna instytucję lub osobę/specjalistę zajmującą się przeciwdziałaniem przemocy w gminie. 44.4 % respondentów (140 osób) zaznaczyło, że nie zna takiej instytucji ani osoby/specjalisty. 1,9% (6 osób) nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Wynik tego badania pokazuje, że istotnym zadaniem, postawionym przed Zespołem Interdyscyplinarnym, jest rozpowszechnianie informacji, o instytucjach i specjalistach zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy na terenie naszej gminy wśród mieszkańców.

Większość ankietowanych **70,1%** (221 osób) jest zdania, że **osoby, które doświadczyły przemocy w rodzinie mogą takie wzorce zachowań przenosić na swoje życie rodzinne**. Dziedziczenie wzorca przemocy jest bez wątpienia czynnikiem sprzyjającym przemocy w rodzinie. Występuje silna zależność pomiędzy byciem osobą doświadczającą przemocy bądź świadkiem przemocy w dzieciństwie a doświadczaniem przemocy w życiu dorosłym. Osoby pokrzywdzone przemocą w rodzinie pochodzenia często doświadczają także przemocy w rodzinie własnej.

Zdecydowana większość ankietowanych 92,6% (292 osoby) nie zgadza się z mitem, że przemoc dotyczy tylko rodzin z „marginesu społecznego”. Jest to budujące ponieważ, przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem, które dotyczy wyłącznie rodzin patologicznych. O pomoc w związku z przemocą doświadczaną ze strony partnera, zwracają się kobiety z różnych grup społecznych. Osoby stosujące przemoc różnią się poziomem wykształcenia, pochodzeniem społecznym i statusem ekonomicznym. Największą wiedzę na ten temat miała grupa ankietowanych z wyższym wykształceniem

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w ankiecie było **Czy sprawcę przemocy trzeba odizolować od ofiary i poddawać oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym?**

Tabela nr 9 – izolacja sprawców przemocy od ofiary

Izolacja sprawcy i oddziaływania korekcyjno-edukacyjne	Ogółem		Wykształcenie (%)		
	ilość osób	(%)	zawodowe i niższe	średnie	wyższe
Tak	270	85,7	81,1	83,7	89,5
Nie	12	3,8	8,1	2,1	2,8
Nie wiem	26	8,2	8,1	14,3	4,2
Nie mam zdania na ten temat	7	2,2	2,7	0,0	3,5

Większość respondentów **85,7%** (270 osób), niezależnie od wykształcenia, uważa że **sprawcę należy izolować od osoby doświadczającej przemocy i poddawać oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym**. Zaledwie 3,8% (12 osób) jest odmiennego zdania. Pozostała część badanych nie miała zdania na ten temat 2,2% (7 osób) lub nie знаła odpowiedzi 8,2% (26 osób).

Wynik tego badania jest optymistyczny i odzwierciedla dużą świadomość respondentów. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne przede wszystkim mają na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym jej stosowaniem oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie. Z informacji od profesjonalistów realizujących takie oddziaływania wynika, że mają dużą skuteczność i dostępne praktycznie w każdym powiecie.

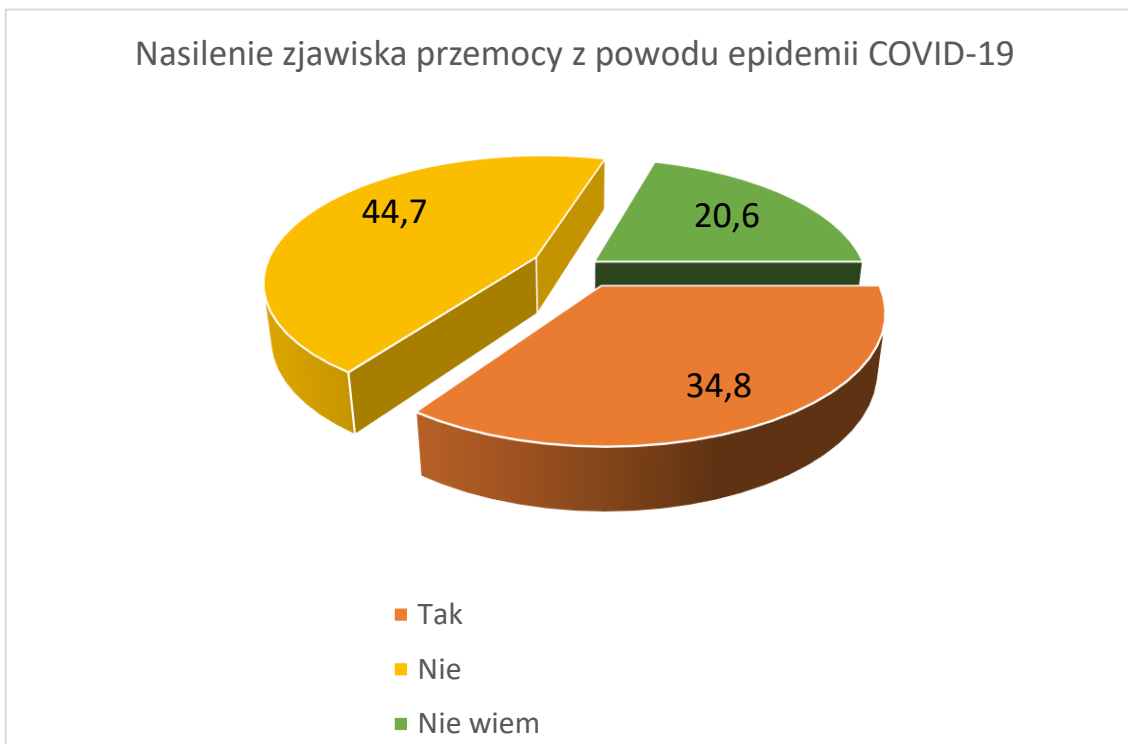
Na terenie powiatu lwóweckiego odpowiedzialnym za realizację programu korekcyjno-edukacyjnego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lwówku Śląskim. Niestety osoby stosujące przemoc, kierowane przez Zespół Interdyscyplinarny, bardzo rzadko podejmują się udziału w tych zajęciach. Skuteczność tego oddziaływania byłaby większa, gdyby sprawcy przemocy mieli sądowe zobowiązanie do ukończenia programu korekcyjno-edukacyjnego.

W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, sytuacja alienacji związana z obecnie panującym stanem epidemii i zasadami dotyczącymi wszelkich ograniczeń, może być szczególnie trudna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Biorąc pod uwagę bieżącą sytuację wynikającą z epidemii na koniec ankietowani mieli odpowiedzieć czy ich **zdaniem nasiliło się zjawisko przemocy w rodzinie w czasach przymusowego pobytu w domu z powodu COVID-19?**

Zdania na ten temat były podzielone. **45,4%** uważa, że z tego powodu nasiliło się zjawisko przemocy w rodzinie. Spośród badanych **10,2%** jest odmiennego zdania. Natomiast 44,4% badanych nie wie czy epidemia COVID-19 ma wpływ na nasilenie się zjawiska przemocy w rodzinie.

Wykres nr 3

Wnioski:

Wyniki przeprowadzonego badania wśród dorosłych mieszkańców gminy zarysowały skalę zjawiska przemocy na naszym terenie. Z uzyskanych danych wynika, że 26,3% ankietowanych doświadczyło co najmniej jednej formy przemocy (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej czy zaniedbania). Wynik ten jest bardzo zbliżony do ostatnich ogólnopolskich badań, w których 24,7% respondentów deklarowało, że w ciągu swojego życia doświadczyło przemocy (epidemiologia zjawiska przemocy w rodzinie – Raport MPiPS 2014).

Z diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie przeprowadzonej w 2015 r. na terenie naszej gminy wynikało, że 29,3% badanych doświadczyło przemocy w rodzinie. W porównaniu do aktualnych wyników nastąpił spadek o 3%. Wynik ten może się jednak mieścić w granicy błędu statystycznego.

Przemoc psychiczna jest najczęściej stosowaną formą przemocy i doświadczyło jej 24,8% badanych osób. Spośród ankietowanych, którzy doświadczali przemocy w rodzinie jest to, aż 94%. W świetle prawa jest to rodzaj przemocy najtrudniejszy do udowodnienia, ponieważ rozgrywa się w czterech ścianach i nie nosi widocznych śladów. Sprawcami przemocy zazwyczaj są partnerzy osób doświadczających przemocy, czyli osoby im najbliższe. Warto również zwrócić uwagę, na to, że 26% badanych w swoim otoczeniu zna kogoś, kto doświadcza przemocy w rodzinie. W porównaniu do przednich badań widoczny jest duży spadek, ponieważ w 2015 r. co druga osoba deklarowała, że zna osobę w swoim otoczeniu pokrzywdzoną przemocą w rodzinie. Trudno stwierdzić, czy rzeczywiście skala zjawiska przemocy w rodzinie zmniejszyła się, czy po prostu nie dostrzegamy tego co może dziać się obok nas.

Z drugiej strony czas epidemii wirusa SARS-CoV-2 wymusił na nas izolację społeczną, co wiąże się ograniczeniami w kontaktach z innymi.

Chociaż zjawisko przemocy wydaje się dość powszechne i uważane przez badanych za ważny problem, którym należy się zająć, to spośród ankietowanych blisko 45% nie zna instytucji ani specjalisty zajmującego się przeciwdziałaniem przemocy. Wynikać to może z braku informacji o instytucjach niosących pomoc osobom doświadczającym przemocy. W tym zakresie należałoby zwiększyć świadomość społeczną poprzez rozpowszechnianie informacji na ten temat.

Zaobserwowano, że ważną rolę w sytuacjach zagrożonych przemocą odgrywa Policja, gdyż to właśnie ta instytucja najczęściej jest informowana o zdarzeniu przemocy w rodzinie. Po za tym zdecydowana większość osób właśnie Policję kojarzy z procedurą „Niebieskie Karty” tj. 87% badanych, chociaż są jeszcze cztery inne instytucje, które mają uprawnienia do wdrażania takiej procedury. Zwiększyła się świadomość społeczna na temat wiedzy, która instytucja jest uprawniona do uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” w porównaniu do badań sprzed 5 lat. 66,6% ankietowanych ma wiedzę, że przedstawiciele pomocy społecznej wszczynają procedurę, jest to wzrost o ponad 20%. Dwukrotnie wzrosła też liczba osób mających wiedzę, że procedurę może uruchamiać oświata tj. z 15,8% na 33% oraz ochrona zdrowia z 9% na 23%. Najmniej wskazań miała gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych 22%, w poprzednich badaniach było to 17% .

Napawa optymizmem, że kampanie edukacyjne i szkolenia na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie przynoszą wymierne efekty. Niestety nadal wielu przedstawicieli ochrony zdrowia i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych nie zdaje sobie sprawy z obowiązku nałożonego przez ustawodawcę i nie wszczyna procedury „Niebieskie Karty”. Priorytetowym zatem zadaniem jest przeprowadzanie kolejnych szkoleń, przede wszystkim dla przedstawicieli ochrony zdrowia, ale też dla członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, z uruchamiania procedury „Niebieskie Karty” w sytuacji podejrzenia występowania przemocy w rodzinie. Zwiększenie wiedzy przedstawicieli tych służb i podejmowane przez nich działania w tym zakresie, bez wątpienia przyczyni się też do zwiększenia świadomości społecznej. Rozpowszechnienie w środowisku lokalnym informacji o instytucjach mających obowiązek reagować w sytuacji przemocy, niczego nie zmieni jeśli przedstawiciele tych właśnie instytucji są niewyedukowani w tym temacie, a co gorsze obojętni na takie zdarzenia.

Pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym w badaniu, jest to, że blisko połowa badanych zdaje sobie sprawę z tego, że przemoc może nosić znamiona przestępstwa. Wprawdzie rysuje się obraz społeczności dobrze poinformowanej, ale warto zaznaczyć, że sama wiedza jest nie wystarczająca, potrzebne są również odpowiednie działania na rzecz osób doświadczających przemocy.

Wszelkiego rodzaju wsparcie będzie utrudnione, dopóki są głęboko zakorzenione w świadomości społecznej, mity i stereotypy na temat przemocy np. *„przemoc w rodzinie to wstyd”*. Jeśli osoby doświadczające przemocy w rodzinie będą to ukrywały, to tym samym nie uzyskają pomocy. Szczególną uwagę należy zwrócić na osoby z niskim wykształceniem, gdyż z przeprowadzonego badania wynika, że to właśnie one są w największym stopniu zagrożone przemocą. Jednocześnie mają błędne przekonania, które utrzymują je w związkach opartych na przemocy. Ponadto w tej grupie badanych

uwidocznił się dodatkowy problemem, jakim jest brak dostatecznej wiedzy o instytucjach zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy oraz ograniczone zaufanie do tych instytucji.

Potrzebne jest podejmowanie działań zarówno profilaktycznych jak i interwencyjnych, aby wpłynąć na poprawę sytuacji rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie. Przede wszystkim niezbędne są działania zwiększające świadomość społeczną i wiedzę mieszkańców Gminy Lwówek Śląski, w tym osłabienie stereotypów na temat przemocy, propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i zapobieganie powielaniu złych wzorów rodzinnych i środowiskowych.

Kolejnym zadaniem jest zwiększenie dostępności do informacji na temat oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy i zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie na terenie gminy.

W lokalnym systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie można pominąć też działań skierowanych do osób stosujących przemoc. Istnieje możliwość kierowania osób stosujących przemoc do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy, który jest realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lwówku Śląskim. Jednak osoby stosujące przemoc dobrowolnie nie chcą uczestniczyć w tym oddziaływaniu. Należałoby więc nakładać na nich taki obowiązek, a uprawnionym do tego jest jedynie Sąd. Tylko spójne i systemowe działania mają szansę na widoczną poprawę sytuacji rodzin zagrożonych przemocą.

2.1.2 Wyniki badań dzieci i młodzieży w gminie Lwówek Śląski

Badaniem zostało objętych 141 uczniów w wieku od 13 do 19 lat.

Tabela nr 10 – podział ze względu na wiek ankietowanych

Wiek:	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat	17-19 lat
ilość	77	43	14	4	3

Zdecydowana większość badanych to młodzież w wieku 14 i 15 lat. Najmniejszą grupę respondentów stanowili 16-sto i 17-sto latkowie.

Tabela nr 11 – podział ze względu na płeć ankietowanych

Płeć	Liczba uczniów
Dziewczęta	85
Chłopcy	56
Razem:	141

W badaniu wzięło udział 141 uczniów ze szkół na terenie Gminy Lwówek Śląski. Badanie było przeprowadzone w formie ankiety online i wzięły w nim udział tylko chętne osoby.

Z podziału na liczbę osób w rodzinie zdecydowaną większość badanych stanowi młodzież z rodzin o składzie czteroosobowym (64 uczniów) i pięcioosobowym (27 uczniów). Rodziny sześcioosobowe i więcej reprezentowało 23 uczniów, a trzyosobowe 22 uczniów. Najmniej liczni byli ankietowani z rodzin dwuosobowych tj. rodzic + dziecko (5 uczniów).

Zadaniem ankietowanej młodzieży była odpowiedź na pytanie:

Czy uważasz, że byłeś/-aś lub jesteś osobą doświadczającą przemocy w rodzinie?

Tabela nr 12 – Ilość osób doświadczających przemocy

Płeć	Liczba uczniów	Ilość doświadczających przemocy	Doświadczający przemocy (%)
Dziewczęta	85	10	11,8
Chłopcy	56	5	8,9
Razem:	141	15	10,6

Wynik badania pokazuje, że z pośród ankietowanej młodzieży **10,6% doświadczyło lub doświadcza przemocy w rodzinie**. Co dziesiąty uczeń doświadcza przynajmniej jednej formy pomocy (fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna, zaniedbywanie). Wskazania dziewcząt 11,8% i chłopców 8,9% są na podobnym poziomie. Wyniki mogą nie odzwierciedlać rzeczywistej sytuacji. Należy wziąć pod uwagę fakt, że tylko chętna młodzież wzięła udział w badaniu ankietowym online. Badanie też nie zostało poprzedzone pogadanką edukacyjną na temat zjawiska przemocy, chociaż było takie pierwotne założenie. Takie działania nie mogłoby być zrealizowane z uwagi na ograniczenia spowodowane epidemią wirusa SARS-CoV-2 i zdalną formą kontaktu z uczniami. Ponadto część młodzieży mogła nie ujawnić zachowań przemocowych w swojej rodzinie. Jednak z całą pewnością nie można bagatelizować uzyskanego wyniku.

Z analizy badań wynika, że wszyscy uczniowie, którzy doświadczyli przemocy wskazali również osoby stosujące przemoc wobec nich, w kilku przypadkach wskazań było więcej niż jedno - pytanie było wielokrotnego wyboru.

Tabela nr 13 – osoby stosujące przemoc

Sprawcy przemocy	Liczba uczniów	(%)	Ogółem (%)
rodzice	13	86,7	9,2
rodzeństwo	3	20,1	2,1
inny członek rodziny	2	13,3	1,4

Z badania wynika, że wobec **9,2% respondentów (9 uczniów) sprawcami przemocy byli rodzice, stanowi to 86,7% uczniów doświadczających przemocy z grupy badanej**.

Trzech uczniów doświadczających przemocy doznaje jej także ze strony rodzeństwa (2,1% ogółu badanych), a dwóch ze strony innego członka rodziny (1,4% ogółu badanych). Innym członkiem rodziny

może być np. dziadek, babcia, wujek czy ciocia – głównie w rodzinach wielopokoleniowych. Może być nim także konkubent matki ankietowanego ucznia – nie jest to dokładnie sprecyzowane.

Na pytanie „**Czy przemoc w Twojej rodzinie stosowana jest wobec innych jej członków?**” **7,8% (11 uczniów) odpowiedziało twierdząco**. Stanowi to 73,3% badanych, którzy wcześniej zaznaczyli, że doznają przemocy w rodzinie.

Tabela nr 14 – formy przemocy, z którymi zetknęli się badani uczniowie

Formy przemocy	Liczba uczniów	(%)	Ogółem (%)
fizyczna	7	53,8	4,9
psychiczna	11	84,6	7,8
ekonomiczna	3	23,1	2,1
seksualna	1	7,7	0,7
zaniedbywanie	4	30,8	2,8
brak odpowiedzi	2	15,4	1,4

Z analizy danych wynika, że najwięcej badanych uczniów zetknęło się z **przemocą psychiczną 7,8%** (11 uczniów), co z kolei stanowi 84,6% pokrzywdzonych w ogóle przemocą. **Przemoc fizyczną** wskazało **4,9%** badanych (7 uczniów) tj. ponad połowa doświadczonych przemocą w rodzinie. **2,1%** ankietowanych (3 uczniów) zetknęło się z **przemocą ekonomiczną**, a najmniej wskazań miała **przemoc seksualna 0,7%** (1 uczennica). Rzadziej też wskazywaną formą przemocy przez badanych jest **zaniedbywanie 2,8%** (4 uczniów). Najbardziej niepokojącym sygnałem jest wskazanie przemocy seksualnej przez osobę małoletnią. Uzyskany wynik sugeruje, że 89,4% (126 uczniów) nie miało styczności z żadną formą przemocy.

Wśród badanej młodzieży **20,6% (29 uczniów) zna kolegę lub koleżankę, która doświadcza przemocy w rodzinie** lub podejrzewa, że doznaje przemocy w rodzinie. Jest to ważna informacją, która obrazuje nam skalę przemoc w rodzinie. Na jej podstawie można wyciągnąć wnioski, że co piąty uczeń doznaje przemocy ze strony najbliższych, choć jak pokazują wcześniejsze dane nie ujawnia tego.

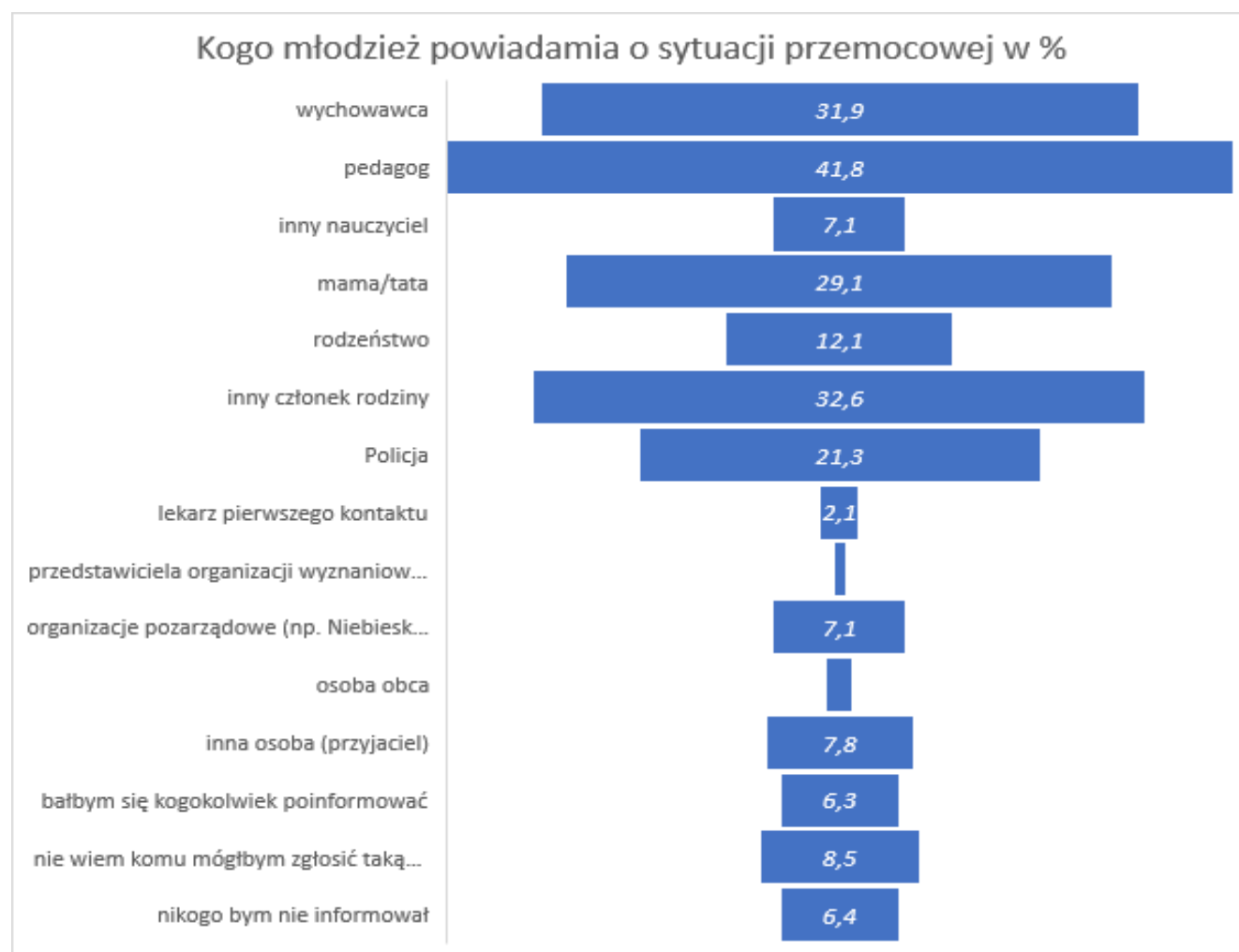
79,4% badanych (112 uczniów) nie wie o przypadkach występowania przemocy u ich koleżanek lub kolegów.

Tabela nr 15 przedstawia odpowiedzi udzielane przez ankietowanych uczniów, głównie osoby i instytucje, które powiadomiliby w sytuacji doznawania przemocy

Osoby/instytucje/odpowiedzi wskazane przez badanych uczniów	Ilość osób	(%)
<i>wychowawca</i>	45	31,9
<i>pedagog</i>	59	41,8
<i>inny nauczyciel</i>	10	7,1
<i>mama/tata</i>	41	29,1
<i>rodzeństwo</i>	17	12,1
<i>inny członek rodziny</i>	46	32,6
<i>Policja</i>	30	21,3
<i>lekarz pierwszego kontaktu</i>	3	2,1
<i>przedstawiciela organizacji wyznaniowej (np. księdza, pastora)</i>	1	0,7
<i>organizacje pozarządowe (np. Niebieska Linia)</i>	10	7,1
<i>osoba obca</i>	2	1,4
<i>inna osoba (przyjaciół)</i>	11	7,8
<i>bałbym się kogokolwiek poinformować</i>	9	6,3
<i>nie wiem komu mógłbym zgłosić taką sytuację</i>	12	8,5
<i>nikogo bym nie informował brak odpowiedzi</i>	9	6,4

Największym zaufaniem cieszy się pedagog szkolny, wyniki wskazują że **41,8%** badanych, (59 uczniów) właśnie **pedagoga** poinformowaliby, gdyby doznawali przemocy w rodzinie. 32,6% ankietowanych (46 uczniów) zwróciłoby się do innego członka swojej rodziny, a 31,9% (45 uczniów) wskazało swojego wychowawcę. Co trzecia osoba badana zwróciłaby się do jednego z rodziców (mama/tata) 29,1% (41 uczniów). Co piąty uczeń 21,3% (30 uczniów) szukałby pomocy na Policji. Najmniejsze zaufanie u młodzieży ma przedstawiciel organizacji wyznaniowej (np. ksiądz, pastor) zaledwie 0,7% (1 uczeń). Niepokojącym faktem jest, że 8,5% nie wie komu mogłoby zgłosić sytuację przemocy w rodzinie, 6,4% nie zdecydowałoby się na poinformowanie o przemocy, a 6,3% bałoby się kogokolwiek informować. Łącznie stanowi to **21,2%** badanych (30 uczniów), którzy nie szukaliby pomocy w sytuacji występowania przemocy w swojej rodzinie. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że właśnie ta grupa może być zagrożona występowaniem przemocy w rodzinie.

Wykres nr 5

Z analizy badania wynika, że **91,4%** (129 uczniów) uważa, że **dzieci doznające przemocy w rodzinie nie zasłużyły na takie traktowanie**. Natomiast 0,7% (1 uczeń) jest zdania, że dzieci doznające przemocy zasłużyły sobie na stosowanie wobec nich przemocy. 7,8% (11 uczniów) nie wie, czy dzieci zasługują na stosowanie wobec nich przemocy.

Mimo tego, że większość uczniów uważa, że dzieci doznające przemocy nie zasłużyły sobie na takie traktowanie, to niepokojące jest to, że prawie co dziesiąty badany ma wątpliwości co do tego. Może to być wynikiem wychowania, gdzie stosowanie np. kar cielesnych jest normą. W takich domach funkcjonuje przekonanie, że dziecko ponosi winę, za użycie wobec niego przemocy, a tego typu kara jest „metodą wychowawczą”.

Błędne przekonania dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie są często związane z wszechobecnymi mitami i stereotypami na ten temat. Podobnie jak w przypadku osób dorosłych, w kwestionariuszu ankiety dla uczniów umieszczono różne stwierdzenia, a zadaniem młodzieży było wskazanie tych, z którymi się zgadzają.

Tabela nr 16 – stwierdzenia, z którymi zgadzają się uczniowie

Stwierdzenia	Liczba uczniów	(%)
<i>Przemoc w rodzinie to wstyd</i>	34	24,1
<i>Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych</i>	19	13,5
<i>Alkoholizm jest przyczyną przemocy</i>	79	56,0
<i>Jeśli w domu ktoś kogoś bije, tzn., że ta osoba sobie na to zasłużyła</i>	1	0,7
<i>Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady pobicia</i>	19	13,5
<i>Przemoc w rodzinie może nosić znamiona przestępstwa</i>	48	34,0
<i>Rodzice mogą bić swoje dzieci</i>	4	2,8
<i>Rodzice mogą krzyczeć na swoje dzieci</i>	18	12,8
<i>Sytuacje konfliktowe w domu najlepiej rozwiązuje się siłą</i>	1	0,7
<i>Nie zgadzam się z żadnym z powyższych stwierdzeń</i>	41	29,1

Z badania wynika, że większość ankietowanej młodzieży (79 uczniów) uważa, że „**alkoholizm jest przyczyną przemocy**”. Na drugim miejscu uplasowało się u badanych stwierdzenie „**przemoc w rodzinie może nosić znamiona przestępstwa**” 34% (48 uczniów).

24,1% (34 uczniów) uważa, że „**przemoc w rodzinie to wstyd**”. Niepokojącym sygnałem jest również, że 13,5% (19 uczniów) twierdzi, że „**nie ujawnia się tajemnic rodzinnych**”. Taki wynik może sugerować, że młodzież niechętnie będzie ujawniała przemoc w swoje rodzinie. Biorąc pod uwagę powyższe, nasuwa się wniosek, że praktycznie co czwarty ankietowany uczeń nie przyznałby się do występowania przemocy u niego w rodzinie.

Ponadto 12,8% (18 uczniów) uważa, że „**rodzice mogą krzyczeć na swoje dzieci**”, a 2,8% (4 uczniów), że „**rodzice mogą bić swoje dzieci**”, 0,7% (1 uczeń) uważa, że „**jeśli w domu ktoś kogoś bije, tzn., że ta osoba sobie na to zasłużyła**”. Kolejnym błędnym przekonaniem wśród młodzieży jest mit mówiący, że „**przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady pobicia**” - 13,5% (19 uczniów).

Analiza wyników pokazuje, że wśród badanej młodzieży istnieje dużo mitów i stereotypów na temat przemocy, które funkcjonują w ich domach rodzinnych i otoczeniu. Zmiana sposobu myślenia i odwrócenie tych przekonań powinno być priorytetowym zadaniem, chociaż trudnym w realizacji. Optymizmem napawa jednak wybór przez 29,1% (41 uczniów) ostatniego stwierdzenia „**nie zgadzam się z żadnym z powyższych stwierdzeń**”. Z jednej strony pokazuje to, że co trzeci uczeń nie ulega mitom i stereotypom na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Niestety ten wynik pokazuje również, że blisko 30% badanych uczniów nie traktuje przemocy w rodzinie jako czynu zabronionego.

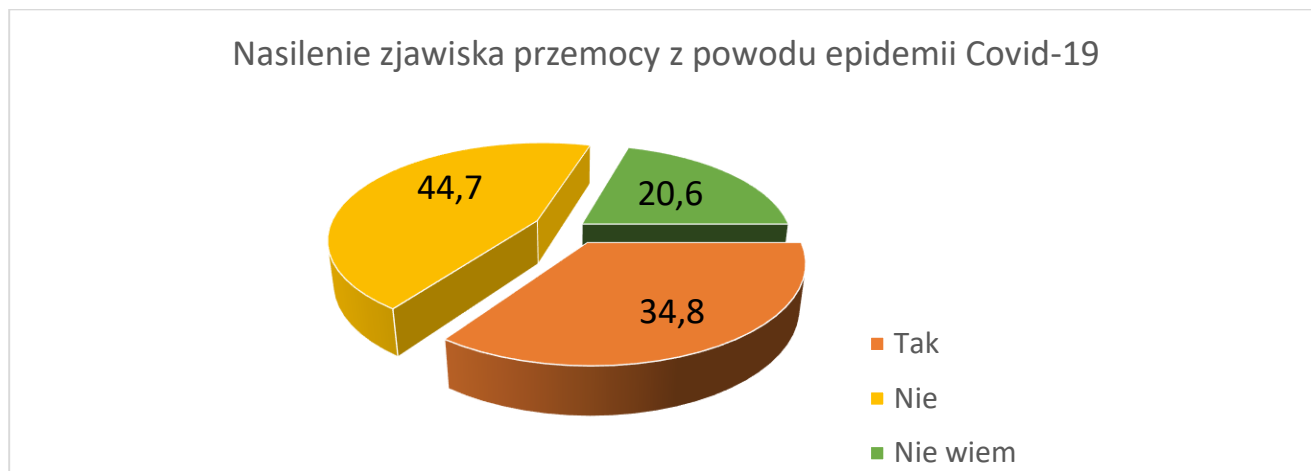
Tabela nr 17 – przemoc jest ważnym problemem i należy się nim zajmować

Przemoc jest ważnym problemem	Liczba uczniów	(%)
Tak	122	86,5
Nie	8	5,7
Nie wiem	11	7,8

Zdaniem 86,5% (122 uczniów) **przemoc jest na tyle ważnym problemem, że należy się nim zajmować**. Jedynie 5,7% (8 uczniów) uważa odwrotnie. Ambiwalentne uczucia pojawiły 8% (11 uczniów).

Na koniec ankietowana młodzież miała odpowiedzieć na pytanie „**Czy Twoim zdaniem nasiliło się zjawisko przemocy w rodzinie w czasach przymusowego pobytu w domu z powodu pandemii COVID-19?**”

Wykres nr 6

Wśród badanych uczniów **34,8%** (49 uczniów) uważa, że przemoc w rodzinie, w czasach przymusowego pobytu w domu z powodu epidemii COVID-19, nasiliła się. Co piąty uczeń 20,6% jest odmiennego zdania. Natomiast aż 44,7% (63 uczniów) nie potrafi zająć stanowiska w tej sprawie.

Wnioski:

Wyniki przeprowadzonego badania wśród młodzieży, w wieku od 13 do 19 roku życia, na terenie naszej gminy mogą wskazywać, że problem przemocy w rodzinie istnieje, chociaż raczej jest ukryty. Uczniowie w niewielkim stopniu ujawniali przemoc w swoich rodzinach. Natomiast nie mieli już większego oporu w demaskowaniu zachowań przemocowych w rodzinach swoich rówieśników. Na porównywalnym podziemiu prezentowały się wyniki badań sprzed pięciu lat.

Pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym w badaniu jest to, że młodzież ma świadomość kogo należy poinformować w sytuacji zagrożenia przemocą. Największym zaufaniem zostały obdarzone placówki szkolne (pedagodzy i wychowawcy), do których młodzież kierowałaby się z problemem. Jest to dobry kierunek, gdyż przedstawiciele oświaty są ustawowo zobowiązani do wszczynania procedury „Niebieskich Karty” w sytuacji podejrzenia występowania przemocy w rodzinie. Efektem wdrożenia takiej procedury jest współpraca interdyscyplinarna i kompleksowa pomoc rodzinie. Budujący jest również fakt, że znaczna część młodzieży obdarza zaufaniem swoją rodzinę, chociaż najpierw wskazuje dalszych członków rodziny, a dopiero później swoich rodziców (mamę lub tatę). Ważną rolę odgrywa także Policja, którą powiadomiłby co czwarty badany w sytuacji doznawania przemocy. W tym przypadku zaufanie do Policji spadło o 10% w porównaniu do poprzedniego badania. Deklaratywnie ankietowana młodzież wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji występowania przemocy w rodzinie. Nie jest to jednak równoznaczne z podjęciem działania na rzecz osoby doświadczającej przemocy w rodzinie. Świadczą o tym zakorzenione jeszcze wyraźnie, wśród młodzieży, mity i stereotypy na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Co prawda blisko ponad 30% uczniów wskazało, że przemoc w rodzinie może nosić znamiona przestępstwa, co obrazuje, że może być przestępstwem i na tyle ważnym problemem, że należy się nim zajmować, jednakże ¼ badanej młodzieży twierdzi, że przemoc jest zjawiskiem wstydliwym i co dziesiąty uczeń uważa, że nie powinno się ujawniać tajemnic rodzinnych. Biorąc pod

uwagę powyższe, istnieje duże prawdopodobieństwo, że jeśli te osoby będą doznawać przemocy w rodzinie, to będą też to ukrywać, a tym samym nie uzyskają pomocy.

Podsumowanie wyników badań:

Przeprowadzone badania wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy obrazują z jednej strony skalę zjawiska przemocy na naszym terenie, a z drugiej świadomość społeczną na temat zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie. Choć zjawisko przemocy wydaje się dość powszechne i postrzegane jako ważny problem, to jednak nie zawsze wiąże się to z odpowiednim reagowaniem na to zagrożenie. Na podstawie uzyskanych informacji to osoby z niskim wykształceniem są w największym stopniu zagrożone przemocą i mają błędne przekonania na jej temat. Zarysowały się również czynniki wpływające na występowanie przemocy w rodzinie na pierwszym miejscu alkohol i środki odurzające, następnie bezrobocie, trudna sytuacja materialna i zaburzenia psychiczne. Powielanie wzorca przemocy oraz stres również badani wskazywali jako znaczący czynnik ryzyka występowania przemocy.

Mimo tego, że świadomość społeczna na temat zjawiska przemocy i możliwości szukania pomocy w sytuacji jej doświadczenia jest wyższa niż pięć lat temu, to jednak w dalszym ciągu pozostawia wiele do życzenia. Istnieje duża potrzeba podejmowania działań profilaktycznych zmierzających to zmniejszenia skali zjawiska przemocy, głównie poprzez zwiększenie świadomości społecznej na temat zagrożeń płynących z przemocy i obalaniem mitów i stereotypów na jej temat. Istotna jest edukacja nie tylko młodzieży, ale również dorosłych mieszkańców gminy celem zminimalizowania ryzyka zagrożenia skutkami przemocy.

Ważnym elementem jest rozpowszechnianie informacji o instytucjach zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ponadto zasadne jest systematyczne podnoszenie wiedzy i kwalifikacji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy. Na szczególną uwagę zasługują tu przedstawiciele ochrony zdrowia, oświaty i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Umiejętne pomaganie zminimalizuje ryzyko wtórnego krzywdzenia osób doświadczających przemocy i przyczyni się do świadczenia pomocy i wsparcia na wysokim poziomie.¹²

¹²Diagnoza zjawiska środowiska lokalnego dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Lwówek Śląski 2020

2.2. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W OPARCIU O DANE ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO W LWÓWKU ŚLĄSKIM.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz niesienie pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także ich rodzinom jest zadaniem realizowanym przez różne instytucje i służby społeczne, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w skład zespołu wchodzi przedstawiciele: Policji, jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia, placówki oświatowej, organizacji pozarządowej, a także kuratorzy, mogą wchodzić również prokuratorzy. W skład zespołu interdyscyplinarnego po nowelizacji ustawy, wchodzi także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do burmistrza w związku z zamieszkiwaniem na obszarze gminy żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy i Miasta Lwówek Śląski została podjęta uchwała Nr XIII/140/11 Rady Miejskiej Gminy Lwówek Śląski z dnia 27 października 2011 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim działa na podstawie Porozumień zawartych między Burmistrzem Gminy i Miasta Lwówek Śląski, a podmiotami, których przedstawiciele powołani zostali do Zespołu. Strony porozumienia zobowiązały się do aktywnego udziału w pracach zespołu w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy. Działają w zakresie posiadanych kompetencji i uprawnień w oparciu o zasoby personalne i finansowe, jakimi dysponuje każda ze stron.

Skład Zespołu Interdyscyplinarnego w Lwówku Śląskim:

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lwówku Śląskim – 2 osoby
2. Komenda Powiatowa Policji w Lwówku Śląskim – 1 osoba
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lwówku Śląskim – 1 osoba
4. Szkoła Podstawowa nr 2 w Lwówku Śląskim – 1 osoba
5. Szkoła Podstawowa nr 1 w Lwówku Śląskim – 1 osoba
6. Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Lwówku Śląskim – 1 osoba
7. Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim – 2 osoby
8. Prokuratura Rejonowa w Lwówku Śląskim – 1 osoba
9. Fundacja im. św. Krzysztofa w Lwówku Śląskim – 1 osoba

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu tj. jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W szczególności zespół odpowiada za: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą, inicjowanie interwencji w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do stosujących przemoc w rodzinie.

Posiedzenia zespołu odbywają się zazwyczaj co 3 m-ce zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy. W 2020 roku odbyło się 5 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego. Zostały powołane 42 grupy robocze. Ogólnie w 2020 roku pracowało 61 grup roboczych uwzględniając procedury „Niebieskie Karty” z poprzednich lat. Liczba posiedzeń grup roboczych w 2020 roku wynosiła 290, w tym 201 posiedzeń dotyczyło procedur „Niebieskie Karty” uruchomionych w 2020 roku.

Działania interwencyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy głównie w oparciu o procedurę „Niebieskich Kart” obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 18 – liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart” w latach 2016 – 2020

Podmioty uprawnione:	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach:				
	2016	2017	2018	2019	2020
Policja	40	28	20	22	30
Ośrodek Pomocy Społecznej	11	7	11	7	5
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2	1	4	0	0
Oświata	2	5	6	3	5
Ochrona zdrowia	0	0	0	0	0
PCPR	0	0	0	2	1
Razem:	55	41	41	34	41

Z powyższych danych wynika, że Policja jest instytucją, która podejmując działania interwencyjne w środowisku wszczęła, w latach 2016 – 2020, największą liczbę procedur „Niebieskie Karty”. Kolejną instytucją jest Ośrodek Pomocy Społecznej oraz placówki oświatowe. GKRPA w Lwówku Śląskim w latach 2016, 2017 i 2018 chociaż na niskim poziomie, ale podejmowała działania w ramach posiadanych kompetencji, jednak w kolejnych latach 2019 i 2020 nie wdrożyły ani jednej procedury. Natomiast przedstawiciele ochrony zdrowia w Lwówku Śląskim w latach 2016 – 2020 nie wszczęli ani jednej procedury „Niebieskie Karty”. Sytuacja zmieniła się nieznacznie w roku 2020, gdzie do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynął jeden formularz „NK-A”, wypełniony przez przedstawiciel ochrony zdrowia, ale dotyczyło to rodziny, w której już wcześniej zostały podjęte działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Ochrona zdrowia jest grupą zawodową, która w praktyce nie reaguje na przemoc mimo takiego obowiązku ustawowego. Może to wynikać z braku wiedzy, niskiej świadomości lub celowych zaniechań. Należy zaznaczyć, że przedstawiciele ochrony zdrowia w 2018 roku uczestniczyli w szkoleniu pt. Ochrona zdrowia w lokalnym systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Rola i obowiązki przedstawicieli ochrony zdrowia w procedurze „Niebieskie Karty”, zorganizowanym przez Zespół Interdyscyplinarny.

Powyższe dane wskazują, że w roku 2016 zostało wszczętych najwięcej procedur „Niebieskie Karty”. Kolejne lata pokazują, że zmniejsza się liczba wdrażanych procedur „Niebieskie Karty” i utrzymuje się na podobnym poziomie. Wyjątkiem jest 2019 rok, owocował on w najmniejszą liczbę wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”.

Tabela nr 19 – liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart” w latach 2016 – 2020

Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019	2020
Liczba formularzy „Niebieska Karta-A”		83	66	68	47	50
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	w danym roku	55	43	43	34	42
	ogółem	93	83	84	68	61
Liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczętych na dzieci		3	9	9	6	9
Liczba osób pokrzywdzonych przemocą	ogółem	113	97	89	71	75
	w tym dzieci	56	55	51	35	35
Liczba osób stosujących przemoc		56	53	43	39	45

Z danych wynika, że od 2016 r. do 2020 r. ilość interwencji w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” sukcesywnie maleje. Warto zaznaczyć jednak, że mimo mniejszej ilości interwencji to i tak w 2020 r. aż 61 rodzin było objętych działaniami grup roboczych. Dane te jednak nie oddają w pełni skali przemocy w rodzinie na terenie gminy. Często zjawisko przemocy pozostaje nieujawnione ze względu na to, że osoby doświadczające przemocy w rodzinie wstydzą się, boją a także nie wierzą w skuteczność pomocy, a co gorsze często nie wiedzą gdzie mają szukać wsparcia, co potwierdza lokalna diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie.

Z analizy treści przekazanych formularzy „Niebieska Karta-A” wynika, że najczęściej osobami stosującymi przemoc są mężczyźni, a osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie są kobiety. Rzadziej wskazywane są dzieci jako osoby doświadczające przemocy, chociaż sam fakt, że są świadkami przemocy wobec swoich bliskich, a w szczególności matek powoduje u nich ogromne szkody i cierpienie.

Tabela nr 20 – działania podjęte wobec osób stosujących przemoc

Działan skierowane wobec osób stosujących przemoc (OSP)	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba OSP nadużywających alkoholu	18	26	19	18	16
Liczba OSP zażywających środki odurzające	6	7	8	7	8
Liczba OSP zatrzymanych, w tym do wytrzeźwienia	11	12	15	7	14
Liczba wniosków dot. OSP do GKRPA o zobowiązanie do leczenia odwykowego	18	14	13	6	13
Liczba wniosków do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego OSP	10	4	6	8	3
Liczba zawiadomień z art. 207 kk ZI/ODP	12	15	10	20	9
Liczba OSP skazanych prawomocnym wyrokiem karnym z art. 207 kk	7	3	7	3	3
Liczba OSP, wobec których zostały zastosowane środki zapobiegawcze	2	4	3	1	4
Liczba OSP skierowanych do programu korekcyjno-edukacyjnego	14	11	29	24	15
Liczba OSP, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny	3	2	1	1	1

Powyższa tabela obrazuje działania skierowane do osób stosujących przemoc, w ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty”. Dane liczbowe pochodzą ze sprawozdań Zespołu Interdyscyplinarnego w Lwówku Śląskim z lat 2016 – 2020. Liczba osób stosujących przemoc nadużywających alkohol utrzymuje się na przełomie analizowanych lat na podobnym poziomie. Analogicznie wygląda sytuacja osób stosujących przemoc zażywających środki odurzające. W zależności od rodzaju środka psychoaktywnego widoczna jest różnica w podejmowaniu działań wobec tych osób. Osoby nadużywające alkoholu kierowane są do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lwówku Śląskim, otrzymują ofertę możliwości podjęcia leczenia, a w przypadku braku współpracy, sprawy kierowane są do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego. Na terenie naszej gminy nie ma oferty pomocowej dla osób borykających się z uzależnieniem od środków odurzających. Członkowie grup roboczych posiadają jedynie narkotesty, które służą do potwierdzenia problemu, ale nie mają narzędzi do pracy z osobami zażywającymi narkotyki.

Tabela przedstawia jedynie zawiadomienia o przestępstwie złożone przez Zespół Interdyscyplinarny i osoby doświadczające przemocy w rodzinach, w których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”, nie uwzględnia zawiadomień składanych przez osoby pokrzywdzone, poza procedurą. Liczba skazanych prawomocnymi wyrokami karnymi obejmuje wyroki karne wynikające z art. 207 kk, natomiast liczby te nie obejmują wyroków, które się nie uprawomocniły i aktów oskarżenia.

Zespół Interdyscyplinarny w kolejnych latach typuje osoby stosujące przemoc do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie, który jest realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lwówku Śląskim. Jednak zdecydowana większość mężczyzn podejrzanych o stosowanie przemocy nie podejmuje się udziału w tych zajęciach. Na przełomie lat pojawiają się pojedyncze osoby, które przystępują i udaje im się ukończyć program. Na zmianę tej sytuacji mogłyby mieć wpływ zobowiązania sądowe do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny w sytuacjach dotyczących dzieci powiadamia sąd rodzinny z prośbą o wgląd w sytuację małoletnich dzieci. Z roku na rok wzrasta liczba składanych wniosków do Sądu. W 2020 roku zostało złożonych 11 takich wniosków. Aby pomoc dla osób doświadczających przemocy była skuteczna, konieczna jest współpraca instytucji, służb, a także organizacji pozarządowych. Ma to wpływ na zwiększenie efektywności działań i rozwiązywanie występujących problemów.

Wykres nr 7

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w dwóch przypadkach: jeżeli został zrealizowany plan działań i przemoc w rodzinie ustała bądź występuje brak zasadności podejmowania działań. Zazwyczaj procedura jest zakańczana na wniosek grupy roboczej, jeśli jej członkowie zrealizują indywidualny plan pomocy i jednocześnie w ciągu prowadzonego monitoringu sytuacji rodziny nie dojdzie do kolejnego zdarzenia przemocy. Działania te podejmowane są najczęściej po półrocznym

monitoringu bezpieczeństwa osoby pokrzywdzonej przemocą, prowadzonym przez dzielnicowego i pracownika socjalnego. Działanie te jednak mogą być podejmowane zbyt pochopnie, ponieważ jest to zbyt krótki okres, aby stwierdzić, czy wzajemne relacje uległy poprawie w sposób trwały. Z drugiej strony istnieje zawsze możliwość ponownego wszczęcia procedury, jeżeli wystąpi podejrzenie występowania przemocy w rodzinie.

Tabela nr 21 - zakończone procedury „Niebieskie Karty”

Zakończone procedury „Niebieskie Karty”	2016	2017	2018	2019	2020
zrealizowano indywidualny plan działań i przemoc ustała	35	28	43	33	22
brak zasadności	18	14	6	16	11
Razem:	53	42	49	49	33

W 2020 roku zakończono 33 procedury „Niebieskie Kart”, w tym 11 procedur, w których stwierdzono brak zasadności podejmowania działań. Zazwyczaj ta przesłanka zachodzi, gdy w rodzinie dochodzi do konfliktu okołorozwodowego. W takich sytuacjach nie spełnione są kryteria przemocy, chociaż mogą występować zachowania przemocowe członków rodziny. Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Lwówku Śląskim wynika, że zaledwie w kilku przypadkach w przeciągu 5 lat doszło do kolejnego wdrożenia procedury w tej samej rodzinie. Tego typu sytuację obrazują dynamikę przemocy w rodzinie, mają znaczenie dla sporządzenia oceny sytuacji i dostosowania konkretnych działań wspierających.

Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych przynosi wymierne korzyści. Dobra współpraca wszystkich podmiotów w podejmowaniu działań na rzecz osób pokrzywdzonych przyczynia się do osiągania jak najlepszych rezultatów jak najmniejszym kosztem emocjonalnym dla doznających przemocy i ekonomicznym dla interweniujących służb. Bezpośredni sposób przekazywania informacji i podejmowanie konkretnych działań usprawniły pracę instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.

Analiza prowadzonych działań wskazanych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 pokazuje, iż objęte kierunki działań były prawidłowe, a ich realizacja przebiegała zgodnie z przyjętymi założeniami.

Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim podjął liczne działania profilaktyczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jednym z tych działań jest lokalna kampania „Przerwij Milczenie”, w ramach której został opracowany informator dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz świadków tego zjawiska, który zawiera informacje o zagrożeniach płynących z przemocy oraz możliwościach pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą. Informator jest systematycznie aktualizowany i rozpowszechniany w środowisku lokalnym. Kolejnym istotnym elementem jest edukacja dzieci i młodzieży na temat zjawiska przemocy, w ramach której były przeprowadzane pogadanki i organizowane różnego rodzaju konkursy w placówkach szkolnych związane z tematyką przemocy w rodzinie. W latach 2018 i 2019 organizowane też były kampanie „Biała Wstążka”. W 2017 roku Zespół Interdyscyplinarny zorganizował konferencję dotyczącą przeciwdziałania przemocy w rodzinie „Przerwij

Milczenie” w Pałacu Brunów na 120 osób, z udziałem zaproszonych specjalistów. W ramach konferencji zostały zaprezentowane spoty pt. „Mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie”, „Mamo, tato ...”, zrealizowane przez pedagogów i uczniów lokalnych szkół, spoty te są cyklicznie wykorzystywane w trakcie spotkań edukacyjnych. Podczas konferencji zaprezentowano także prace plastyczne wyróżnione w konkursie plastycznym pt. „Przerwij Milczenie – przemoc w rodzinie”, wykonane przez uczniów. Zakończenie konferencji uświetnił koncert artysty Marka Dyjaka i jego zespołu.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych cyklicznie rozpowszechniali informację o możliwościach uzyskania wsparcia przez osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Dodatkowa kampania informacyjna została przeprowadzona w związku z epidemią wirusa SARS-CoV-2, ponieważ izolacja społeczna zwiększyła ryzyko występowania przemocy w rodzinie. Co roku zakupywane są też materiały profilaktyczne i promujące ZI w Lwówku Śląskim, które są dystrybuowane lokalnie.

Szczególnie istotną rolę w udzielaniu pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie spełnia Punkt Interwencji Kryzysowej przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lwówku Śląskim, w którym dyżuruje wyspecjalizowana kadra mająca doświadczenie w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz udzielaniu kompleksowego wsparcia osobom pokrzywdzonym przemocą. Z kolei oddziaływania korekcyjno-edukacyjne kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie są realizowane na poziomie powiatowym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lwówku Śląskim.

Ważnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zwiększenie kompetencji osób zajmujących się udzielaniem pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także rodzinom dotkniętym tym problemem. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych systematycznie, co najmniej raz w roku, uczestniczą w szkoleniach i superwizjach, podnosząc w ten sposób swoje kompetencje i doskonałą. Ponadto Zespół Interdyscyplinarny, w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020, zorganizował i przeprowadził szkolenia dla przedstawicieli wszystkich instytucji, na terenie Gminy Lwówek Śląski, zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Niestety nadal są instytucje, które nie reagują odpowiednio na zjawisko przemocy w rodzinie, mimo ustawowego obowiązku i odbytych szkoleń. Priorytetowym działaniem powinna być profesjonalizacja służb, podnoszenie kwalifikacji i wzrostu kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony zdrowia oraz wzmocnienie kompetencji zawodowych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2019 roku Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim przeprowadził badania ankietowe nt. „Wpływu interwencji policyjnych i postaw policjantów na podejmowane działania przez osoby doświadczające przemocy w rodzinie”. Wyniki przeprowadzonego badania, wśród osób, które doświadczyły przemocy w rodzinie i u których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty” w Gminie Lwówek Śląski, ujawniły występowanie takiego problemu jak wtórna wiktymizacja, osób doświadczonych przemocą w rodzinie, przez policjantów. Policja jest instytucją zobowiązaną do niesienia pomocy, postawy interweniujących policjantów mają bardzo duży wpływ na dalszą gotowość osoby pokrzywdzonej przemocą w rodzinie, do podejmowania działań ochronnych na własną rzecz.

Zdiagnozowanie środowiska lokalnego pozwoliło zobrazować aktualną skalę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy i Miasta Lwówek Śląski. Umożliwia to skierowanie i dopasowanie konkretnych działań do rodzin zagrożonych przemocą. Diagnoza ilustruje również poziom świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i wskazuje na potrzebę podejmowania działań profilaktycznych i edukacyjnych. Analizując uzyskane dane, można stwierdzić także, że poprzez realizowane działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie osoby uwikłane w problem przemocy mają możliwość otrzymania niezbędnej pomocy i wsparcia od instytucji do tego

uprawnionych, co oznacza, że nie są pozostawione same sobie. Udzielana pomoc jest bardziej skuteczna, a profilaktyczne oddziaływania powodują wzrost świadomości wśród społeczności lokalnej.

Wszystkie dane liczbowe wykorzystane w diagnozie podrozdziału 2.2. pochodzą ze sprawozdań zespołu interdyscyplinarnego w Lwówku Śląskim za lata 2016-2020.

IV. CELE GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI NA LATA 2021 – 2025

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Lwówek Śląski:

1. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Lwówek Śląski.
 - pozyskiwanie danych na temat zjawiska przemocy w rodzinie - sporządzanie statystyk określających wielkość zjawiska przemocy.
 - aktualizowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
 - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
 - inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
 - rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
 - kompleksowa pomoc rodzinom dotkniętym przemocą i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
 - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
 - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach przemocy w rodzinie,
 - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” oraz efektów tych działań,
 - zawiadamianie organów ścigania o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy,
 - powiadamianie sądu rodzinnego i opiekuńczego o sytuacji dzieci,
 - udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.
2. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
 - udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawicieli instytucji wchodzących w jego skład,
 - podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez podmioty działające na rzecz rodziny tj.: pomoc społeczna, Policja, ochrona zdrowia, oświata, organizacje pozarządowe, sąd, poprzez: organizowanie kampanii dla społeczności lokalnej, szkolenia, warsztaty skierowane do szkół, rodziców lub inne projekty.

Realizatorzy zadania: ZI/grupy robocze, MGOPS, KPP, PCPR, PIK, GKRPA, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Fundacja im. św. Krzysztofa, placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej, inne instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe:

Cel 1: Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1. Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na temat zjawiska przemocy w rodzinie poprzez działania edukacyjne i informacyjne:

- rozpowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, skutków przemocy oraz o możliwości uzyskania wsparcia w instytucjach udzielających pomocy w sytuacji doświadczenia przemocy w rodzinie – zamieszczanie informacji na stronie internetowej, rozpowszechnianie ulotek, broszur i materiałów informacyjno-edukacyjnych.
- prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych służących wzmocnieniu wychowawczych i opiekuńczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- współpraca ze szkołami w zakresie zwiększenia świadomości uczniów oraz ich rodziców na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- propagowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i metod wychowawczych, budowanie relacji bez przemocy,
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne i prowadzenie zdrowego stylu życia,
- edukacja dzieci i młodzieży – prowadzenie zajęć uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy w rodzinie, a także przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy,
- wspieranie lub inicjowanie lokalnych wydarzeń kulturalnych, podczas których nagłaśniano byłby problem zjawiska przemocy.
- kontynuowanie lokalnej kampanii „Przerwij Milczenie” poprzez dystrybucję broszur, ulotek i plakatów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym,
- organizowanie konferencji, spotkań edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- udział w lokalnych i ogólnokrajowych kampaniach tj. Biała Wstążka.

Realizatorzy zadania: ZI/grupy robocze, MGOPS, KPP, PCPR, PIK, GKRPA, placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej, kuratorzy, LOK oraz inne jednostki działające na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Cel 2: Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w Punkcie Interwencji Kryzysowej w Lwówku Śląskim:

- wsparcie specjalisty pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, interwenta kryzysowego,
- pomoc psychologiczna,
- pomoc prawna,
- gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- edukowanie osób doświadczonych przemocą o przysługujących im prawach,
- rozpowszechnianie telefonów zaufania dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, będących w kryzysie psychicznym.

2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:
 - podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
 - przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia przy współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lwówku Śląskim.
4. Zapewnienie mieszkania chronionego osobom w kryzysie, pokrzywdzonym przemocą w rodzinie.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi udzielającymi pomocy osobom dotkniętym przemocą.
6. Zapewnienie wsparcia przez pomoc społeczną osobom doświadczonym przemocą w rodzinie poprzez prowadzenie pracy socjalnej, udzielanie pomocy finansowej lub rzeczowej.
7. Prowadzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
8. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom krzywdzonym w trybie 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: ZI/grupy robocze, MGOPS, KPP, PCPR, PIK, GKRPA, placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej, Sąd Rejonowy, instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc.

1. Izolowanie osób stosujących przemoc od osób doświadczających przemoc na podstawie obowiązujących przepisów prawa.
2. Rozpowszechnianie informatorów o instytucjach podmiotach i organizacjach pozarządowych, realizujących oferty dla osób stosujących przemoc, a w szczególności prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.
3. Udzielanie informacji osobom stosującym przemoc w rodzinie na temat oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
4. Przeprowadzanie rozmów z osobami stosującymi przemoc, w ramach procedury „Niebieskie Karty”, informowanie o grożących konsekwencjach w związku ze stosowaniem przemocy oraz o możliwości uzyskania wsparcia indywidualnego.

Realizatorzy zadania: ZI/grupy robocze, MGOPS, KPP, PCPR, PIK, GKRPA, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa.

Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.

1. Rozwijanie i doskonalenie służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
 - uczestnictwo w specjalistycznych szkoleniach członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w celu podniesienia kwalifikacji i kompetencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - podnoszenie wiedzy i kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy,
 - organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w rodzinie,

- organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń oraz wzajemnego wzmocnienia przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc.

2. Systematyczna superwizja członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.

Realizatorzy zadania: ZI/grupy robocze, MGOPS, KPP, PCPR, PIK, GKRPA, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Fundacja im. św. Krzysztofa, placówki oświatowe, placówki opieki zdrowotnej, inne instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

V. REALIZACJA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY LWÓWEK ŚLĄSKI NA LATA 2021 – 2025

1. ADRESACI PROGRAMU:

- mieszkańcy Gminy i Miasta gminy Lwówek Śląski,
- rodziny i osoby bezpośrednio dotknięte przemocą w rodzinie
- osoby stosujące przemoc w rodzinie
- rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy w rodzinie
- świadkowie przemocy w rodzinie
- przedstawiciele instytucji i służb zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

2. REALIZATORZY PROGRAMU:

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany w latach 2021-2025 przez Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim i Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lwówku Śląskim we współpracy z lokalnym samorządem, instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które podejmują działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W celu sprawnego i skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie konieczna jest partnerska współpraca między instytucjami nadzorującymi i realizującymi zadania w tym zakresie.

Przy realizacji programu współpracować będą następujące podmioty:

- Urząd Gminy i Miasta Lwówek Śląski,
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Lwówku Śląskim.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lwówku Śląskim,
- Komenda Powiatowa Policji w Lwówku Śląskim,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lwówku Śląskim,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lwówku Śląskim,
- Publiczne i Niepubliczne Placówki Oświatowe w gminie Lwówek Śląski,
- Placówki Opieki Zdrowotnej,
- Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim,
- Prokuratura Rejonowa w Lwówku Śląskim
- Fundacja im. św. Krzysztofa w Lwówku Śląskim,
- Kościoły i inne związki wyznaniowe,
- Lwówecki Ośrodek Kultury,
- Przedstawiciele innych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

3. PRZEWIDYWANE EFEKTY DZIAŁAŃ WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PROGRAMU:

- zminimalizowanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz jej skutków,
- znajomość skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- usprawnienie systemu działań interdyscyplinarnych w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
- udzielanie profesjonalnej i kompleksowej pomocy osobo doświadczającym przemocy w rodzinie,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie,
- pogłębianie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie wrażliwości społecznej poprzez zmianę postaw wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie bezkarności osób stosujących przemoc,
- podwyższenie kompetencji służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie realizacji zadań programu będzie dokonywane ze środków własnych gminy. Zakłada się możliwość finansowania programu z dotacji uzyskanych z budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł np. funduszy unijnych. Ponadto uwzględnia się finansowanie działań ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, kiedy działania w związku z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz ochroną ofiar przemocy w rodzinie, związane będą z wystąpieniem jednocześnie problemów alkoholowych.

VII. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Za monitoring i ewaluację programu będzie odpowiadał Zespół Interdyscyplinarny w Lwówku Śląskim. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań, rozwijanie programu w przyszłości. Raport w formie sprawozdania będzie corocznie przedkładany Burmistrzowi Miasta i Gminy Lwówek Śląski, w terminie do dnia 31 stycznia.

W ewaluacji poddane ocenie zostaną uzyskane rezultaty w oparciu o następujące wskaźniki :

- liczba interwencji domowych z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba rodzin zdiagnozowanych, jako środowiska zagrożone zjawiskiem przemocy,
- liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba osób doświadczających przemocy, z wyszczególnieniem dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych,
- liczba przypadków odebrania dziecka w trybie 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych wobec sprawców przemocy,
- liczba osób stosujących przemoc poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym,
- liczba sprawców zobowiązanych do podjęcia leczenia odwykowego,
- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba powołanych grup roboczych do pracy z konkretnymi rodzinami,

- liczba posiedzeń grup roboczych,
- liczba osób korzystających ze wsparcia psychologa i specjalisty pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz porad prawnych w Punkcie Interwencji Kryzysowej w Lwówku Śląskim,
- liczba rodzin objętych wsparciem MGOPS w Lwówku Śląskim z powodu dysfunkcji przemocy w rodzinie,
- liczba grup wsparcia,
- liczba przeszkolonych osób, przedstawicieli instytucji zajmujących się problemem przemocy,
- liczba szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych (szkolenia zewnętrzne, wewnętrzne, superwizje)
- liczba przygotowanych materiałów informacyjnych i edukacyjnych dotyczących przemocy,
- liczba instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie gminy,
- ilość działań profilaktycznych w placówkach oświatowych,
- ilość działań edukacyjnych i przeprowadzanych lokalnych kampanii społecznych na terenie gminy.

Ewaluacja programu pozwoli na wskazanie dalszych kierunków rozwoju lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy i wsparcia rodziny.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji programu na lata 2016 – 2020, który obejmował działania profilaktyczne oraz formy pomocy świadczonej na rzecz rodzin zagrożonych problemem przemocy. Dotychczas podejmowane działania pozwoliły na zrealizowanie większości założonych celów.

Problem przemocy może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy status materialny. Żaden człowiek nie może być jednak na nią skazany. Dlatego bardzo ważne jest, aby w dalszym ciągu kontynuować działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Cele i działania zaplanowane do realizacji programu mają służyć przede wszystkim zminimalizowaniu zjawiska przemocy na terenie Gminy Lwówek Śląski oraz poprawie sytuacji rodzin uwięzionych w przemoc w rodzinie. Istotą profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest edukacja społeczeństwa: dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, w tym osób starszych. Edukacja lokalnej społeczności wpłynie na zwiększenie świadomości mieszkańców gminy na temat zjawiska przemocy. Szczególne znaczenie ma rozwijanie współpracy między instytucjami, praca interdyscyplinarna daje gwarancję skuteczności podejmowanych działań w przeciwdziałaniu zjawisku przemocy i ochronie ofiar przemocy, ale tylko wtedy, gdy jest świadczona w sposób profesjonalny. Tylko podejmowanie wspólnych, systematycznych i ciągłych działań może w sposób skuteczny przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie.

Realizowanie zadań zawartych w prezentowanym Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2021-2025 przyczyni się do podnoszenia świadomości społecznej, która konieczna jest aby przemoc była ujawniana i aby możliwe było udzielenie kompleksowego wsparcia osobom pokrzywdzonym.

Powyższy program, w zależności od pojawiających się nowych potrzeb czy możliwości, może ulec modyfikacji.

BIBLIOGRAFIA

1. J. Melibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, IPZ, Warszawa 2009, s. 9;
2. I. Pospiszy, Przemoc w rodzinie, WSiP, Warszawa 1994, s. 14;
3. H.D. Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2006, s. 17-19;
4. D. Jaszczak-Kuźmińska, broszura Przemoc w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne Remedium, s. 9-10;
5. H.D. Sasal, Niebieskie Karty, PARPA, Warszawa 1998;
6. K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, broszura Przemoc w rodzinie, PARPAMedia, Warszawa 2009;
7. Broszura „Zatrzymać i zrozumieć przemoc w rodzinie”, PARPA, s. 6-8;
8. M. Kaziów, dane z badania „Wpływ interwencji policyjnych i postaw policjantów na podejmowane działania przez osoby doświadczające przemocy w rodzinie”, Lwówek Śląski 2019;
9. Dane liczbowe ze sprawozdań zespołu interdyscyplinarnego w Lwówku Śląskim za lata 2016-2020;
10. M. Kaziów, dane z badania „Diagnoza środowiska lokalnego dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Lwówek Śląski 2020;
11. www.niebieskaLinia.info;
12. www.parpa.pl;
13. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.)